

Natuurtoets

Reggeherstelprojecten Midden Regge 2013

Eelerwoude
kleurt het landelijk gebied

Natuurtoets

Reggeherstelprojecten Midden Regge 2013

Definitief

Opdrachtgever

Waterschap Regge & Dinkel
Postbus 5006
7600 GA Almelo
T (0546) 832525
I www.wrd.nl

Opdrachtnemer

Eelerwoude
Postbus 53
7470 AB Goor
T (0547) 26 35 15
F (0547) 26 33 15
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: P5752
Datum: 28-9-2012
Projectleider: G. Lubbers
Opgesteld: G. Lubbers
Gecontroleerd: D. Welink

© Eelerwoude 2012, niets uit deze uitgave mag
worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden zonder schriftelijke toestemming van
Eelerwoude bv.
De opmaak van dit rapport gaat uit van dubbelzijdig
afdrukken

INHOUD

1	INLEIDING.....	5
1.1	Aanleiding en doel.....	5
1.2	Integrale werkwijze voorkomt ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet	7
1.3	Ligging en begrenzing projectgebied	7
2	HUIDIGE SITUATIE & VOORGENOMEN ONTWIKKELINGEN	10
2.1	Huidige situatie.....	10
2.2	Voorgenomen ontwikkelingen.....	11
3	NATUURWETGEVING	17
3.1	Flora- en faunawet beschermd flora en fauna.....	17
3.2	Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998.....	18
3.3	Ecologische Hoofdstructuur.....	20
4	METHODE.....	21
4.1	Bureauonderzoek.....	21
4.2	Veldonderzoek	24
5	ONDERZOEKSRESULTATEN & ANALYSE	26
5.1	Planten.....	26
5.2	Zoogdieren.....	30
5.3	Vogels.....	36
5.4	Amfibieën en reptielen.....	40
5.5	Vissen.....	41
5.6	Overige beschermde soorten.....	42
6	CONCLUSIES EN ADVIES.....	44
6.1	Natuurbeschermingswet en Ecologische Hoofdstructuur.....	44
6.2	Flora- en faunawet en Ecologisch werkprotocol	44
6.3	Rekening houden met (broed)vogels	45
	LITERATUURLIJST	48
	BIJLAGEN	49

1

INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

De Regge is een belangrijke rivier in het westelijke deel van Twente en bestaat uit een bovenloop, middenloop en benedenloop. De Midden Regge begint waar de Eksosche Aa uitmondt in de Regge en eindigt bij de kruising van de Regge met het Overijssels Kanaal, bij de stuw Hankate (figuur 1). In het kader van het Waterbeheer in de 21^e eeuw (WB21) en de Kaderrichtlijn Water (KRW) wordt de Midden Regge op een aantal locaties heringericht. Hierbij worden een zevental projecten en deellocaties onderscheiden. Het gaat om (in volgorde van bovenstrooms naar benedenstrooms):

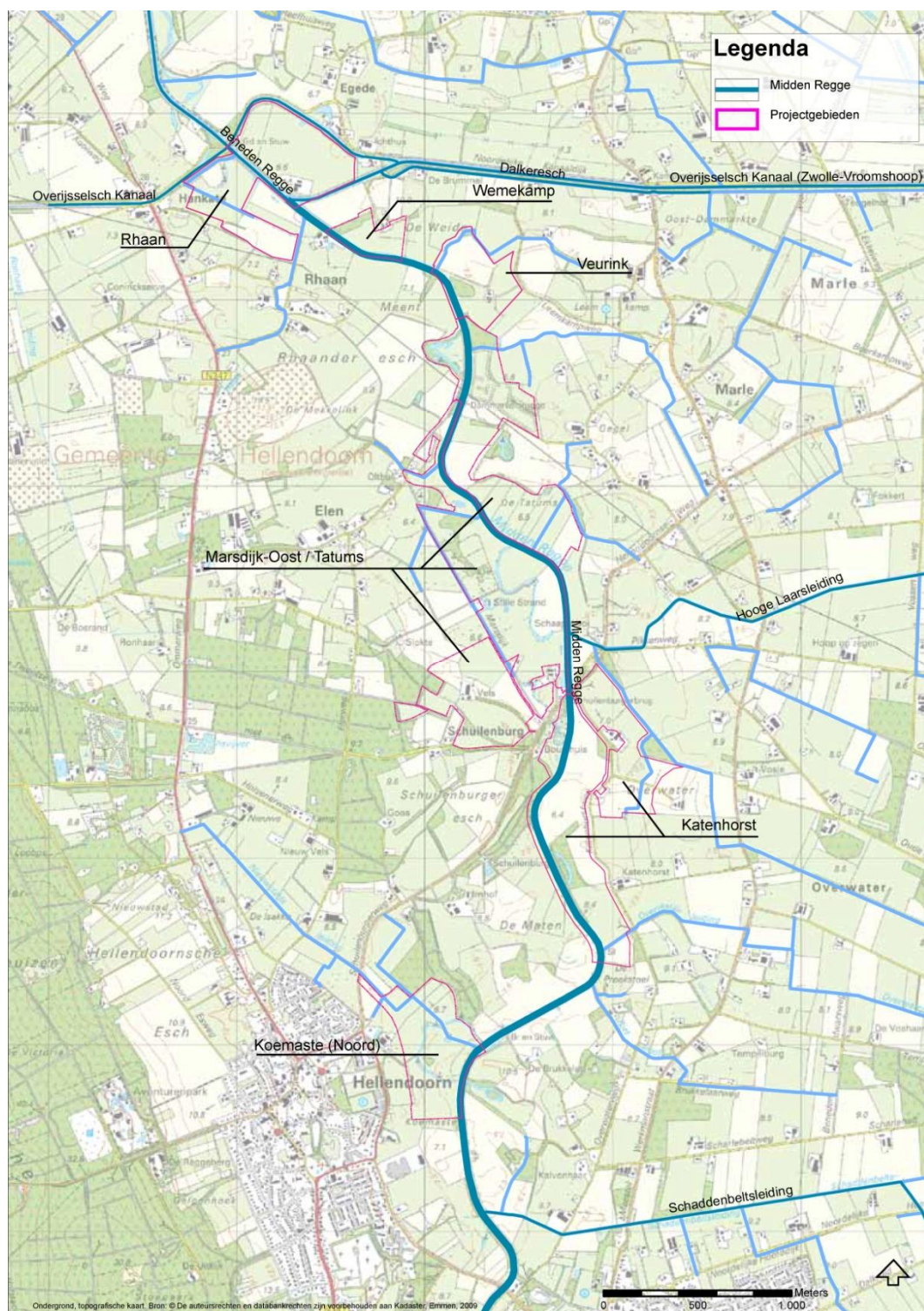
- Woolderink
- Koemaste (Noord)
- Katenhorst
- Marsdijk Oost / De Tatum
- Veurink
- Wemekamp
- Rhaan

Met de herinrichting verwacht men de volgende zaken te bereiken:

- Een meer natuurlijke Midden Regge
- Het vasthouden van water
- Ruimte voor water tijdens hoogwatersituaties
- Een verbetering van de natuurwaarden
- Een verbetering van de recreatieve belevingswaarde

De hoofddoelstelling van het project luidt:

Het omvormen van de gekanaliseerde rivier tot een dynamisch en veerkrachtig watersysteem waarbij wordt voldaan aan de uitgangspunten van WB21 en de KRW en waarbij ongewenste verdroging en wateroverlast in het stroomgebied van de Midden Regge tot een minimum worden beperkt, en gelijktijdig de natuurlijke waarden en recreatieve belevingswaarde van het gebied worden versterkt.

In een aantal deellocaties heeft reeds een (deel van de) herinrichting plaatsgevonden, zoals in het deelgebied de Tatum en Marsdijk Oost. Wel worden hier in het kader van dit project de aanwezige oude Reggelopen (meanders) opnieuw aangetakt aan de Regge. In paragraaf 2.2 worden aan de hand van kaartbeelden de voorgenomen ontwikkelingen nader toegelicht. De herinrichting van het deelgebied Woolderink (niet op kaart) wordt in het kader van deze natuurtoetsing verder buiten beschouwing gelaten en maakt dus geen onderdeel uit van het projectgebied.

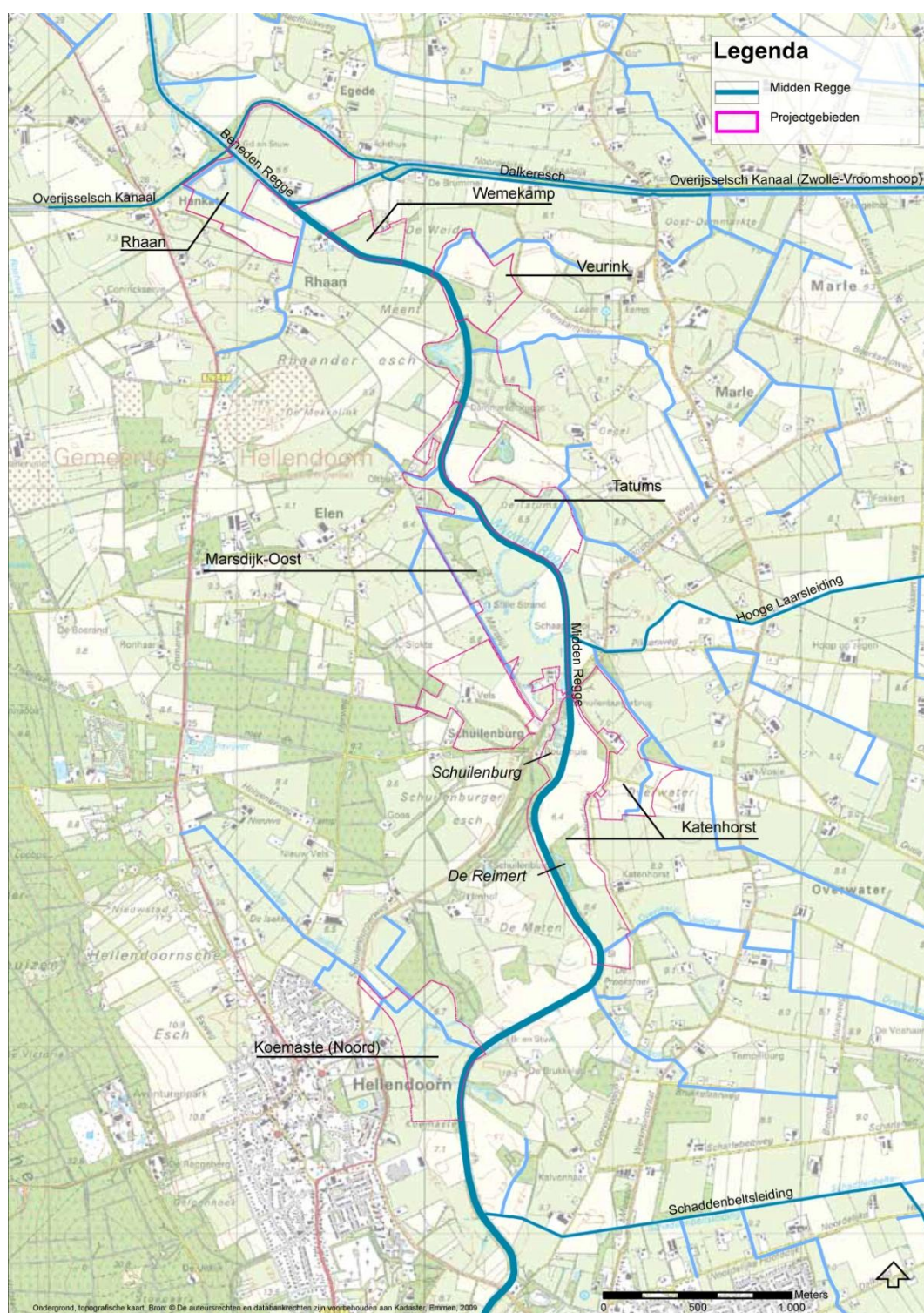
Voor een nadere en meer uitgebreide toelichting op het Reggeherstelproject wordt verwezen naar het Overzichtsdocument en de projectplannen per deelgebied. (Eelerwoude, 2012).

1.2 Integrale werkwijze voorkomt ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet

Eelerwoude is intensief betrokken bij het hele traject van de herinrichtingsplannen, zowel bij het ontwerp en technische uitwerking als op het vlak van ruimtelijke ordening (opstellen bestemmingsplan) en ecologie. Omdat de herinrichtingsplannen uiterlijk in 2013 gerealiseerd moeten zijn in verband met ILG-subsidie, heeft het planproces een relatief korte doorlooptijd. Met een integrale aanpak en nauwe samenwerking tussen de verschillende vakdisciplines binnen Eelerwoude, heeft het proces zich gericht op het voorkómen van overtreding van de Flora- en faunawet. Indien een negatief effect op een strikt beschermde soort dreigde te ontstaan, is dit vroegtijdig teruggekoppeld met het ontwerpteam, en is het ontwerp aangepast. Daar waar toch negatieve effecten kunnen ontstaan, worden deze weggenomen door het nemen van specifieke, mitigerende maatregelen die worden uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol. Dit werkprotocol maakt onderdeel uit van de contractdocumenten van de aannemer voor de uitvoering van de werkzaamheden. Door deze werkwijze worden negatieve effecten voorkomen, is het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk en wordt een langdurige ontheffingsprocedure voorkomen.

1.3 Ligging en begrenzing projectgebied

De figuren 1 en 2 geven een overzicht van de ligging en begrenzing van de verschillende deellocaties die gezamenlijk het projectgebied vormen. Het projectgebied ligt ten noordoosten van de kern van Hellendoorn aan de oostzijde van de Sallandse Heuvelrug.

1. Regge ter hoogte van Rhaan.

2. Grasland in noordelijke deel van deelgebied Rhaan waar nieuwe meander wordt gerealiseerd.

3. Verlande oude meander, zuidelijk deel van deelgebied Rhaan.

4. Regge ter hoogte van deelgebied Veurink.

5. Houtwal in deelgebied Veurink.

6. Bemonsterde poel in deelgebied Veurink.

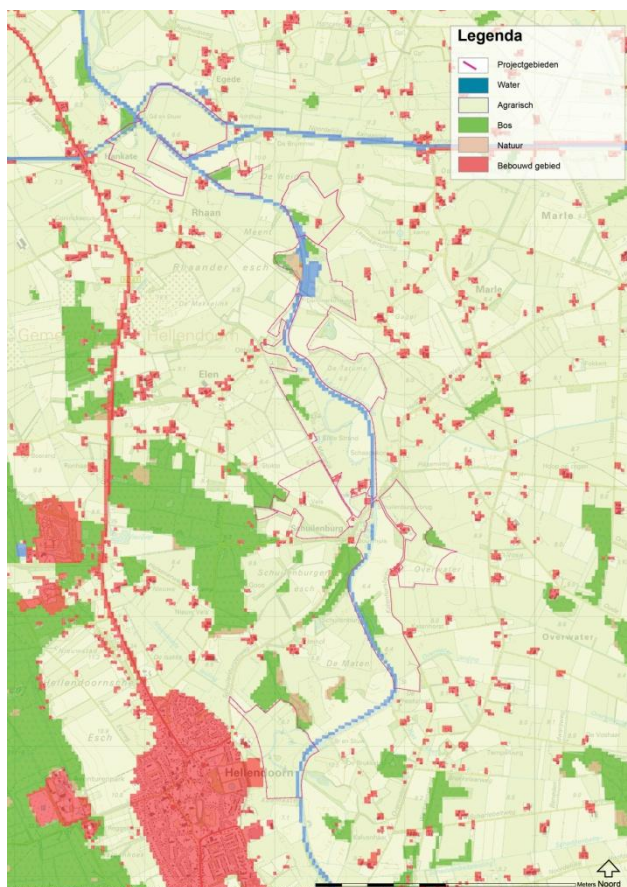
Figuur 3. Overzicht van het projectgebied; deelgebieden Rhaan en Veurink.

2

HUDIGE SITUATIE & VOORGENOMEN ONTWIKKELINGEN

2.1 Huidige situatie

De Midden Regge bestaat uit een half-open beekdal met graslanden en akkers die grotendeels in intensief agrarisch gebruik zijn en diverse landschapselementen in de vorm van bosjes, houtwallen, bomenrijen, ruigten en boomgroepen. Verspreid langs de Regge liggen diverse oude meanders die aan het begin van de 20^e eeuw bij de normalisatie van de Regge zijn ontstaan. Door het wegvallen van dynamiek zijn deze grotendeels verland, verruigd en verbost. Bebouwing komt beperkt aan de randen van het beekdal voor. Grote delen zijn niet of nauwelijks ontsloten door wegen en paden. Hierdoor is er in het gebied sprake van relatief veel rust en ruimte en van plaatselijk relatief hoge natuurwaarden.

Figuur 4. Overzicht huidige situatie.

2.2 Voorgenomen ontwikkelingen

In deze paragraaf wordt per deelgebied kort beschreven wat de voorgenomen plannen en ontwikkelingen zijn. Kaartbeelden van de nieuwe situaties zijn weergegeven in bijlage 4. Voor een meer uitgebreide toelichting op de voorgenomen ontwikkelingen wordt verwezen naar het Overzichtsdocument en de projectplannen per deelgebied, waaruit de nu volgende beschrijvingen zijn overgenomen. Opgemerkt wordt dat (structurele) wijzigingen in de voorgenomen ontwikkelingen kunnen leiden tot andere conclusies en adviezen in het kader van deze natuurtoets.

2.2.1 Deelgebied Rhaan

Water

Het stroomprofiel van de Regge wordt hier kleiner. De bodembreedte wordt teruggebracht van circa 12 meter naar 10 meter en de bodem wordt gemiddeld met ongeveer 0,75 m verhoogd. De hoofdstroom van de Regge wordt naar het lage gedeelte van het projectgebied verplaatst waardoor er een nieuwe meander ontstaat. De zijtak van het Overijssels Kanaal wordt omgelegd om zo aan te sluiten op de nieuwe meander.

Landschap en natuur

De gronden in het projectgebied worden ingericht als natuurlijk grasland. De gebieden die, vanwege hun ligging moeilijk te onderhouden zijn, worden omgevormd tot bos. Afhankelijk van de maaiveldhoogte zal dit bestaan uit een nat broekbos of een droog eikenbos. Hierbij wordt rekening gehouden met een goede kern-, mantel- en zoomvegetatie. Dit gebeurt onder andere in het zuidoostelijk deel, tussen de Regge en de zijtak van het Overijssels Kanaal. De zijtak van het kanaal krijgt hiermee de inrichting van een bosbeek.

In het noordwesten van het projectgebied 'Rhaan' bevindt zich een oude meander. Deze meander is grotendeels verland en wordt in het voorliggende plan gedeeltelijk geschoond. De kavel tussen deze oude meander en de Zuidelijke Kanaaldijk wordt beplant met bos. Een belangrijke reden hiervoor is het opbreken van de openheid van het landschap. Verder is ook deze kavel moeilijk bereikbaar voor onderhoud en wordt hiermee voldaan aan de te realiseren hoeveelheid boscompensatie voor alle gezamenlijk Reggeherstelprojecten.

In het zuiden van het gebied bevindt zich een oude eenmanses. Ook hier wordt nieuw bos aangeplant om zo de hogere grond te accentueren en om te voldoen aan de hoeveelheid benodigde boscompensatie.

Binnen het projectgebied loopt een enkele bomenrij die nog connectie heeft met het oude huis Rhaan. Deze wordt voor zover mogelijk in ere hersteld. Ook worden er aan de westkant van het projectgebied enkele houtwallen aangelegd om daarmee enkele landschapsontsierende elementen aan het zicht te onttrekken. In het plan is rekening gehouden met enkele nieuwe erven die momenteel ontwikkeld worden. Deze erven komen op de hogere plekken in het gebied te liggen, buiten het bereik van de Regge.

Recreatie

Recreatief wordt het gebied door de natuurlijke inrichting aantrekkelijker voor zowel de wandelaar, de fietser als de sportvisser. Bij de kruising met de Nieuwstadsleiding blijft het pad begaanbaar door middel van een voorde. Ook recreatie op het water met kano, vlot of roeiboot wordt door toename van meandering en stroming aantrekkelijker. Verder wordt er nabij de stuw Hankate een klein zandstrandje aangelegd zodat de Regge ook voor zwemmers aantrekkelijk wordt.

2.2.2 Deelgebied Wemekamp

Water

Het stroomprofiel van de Regge wordt hier kleiner. De bodembreedte wordt teruggebracht van circa 12 meter naar 10 meter en de bodem wordt gemiddeld met ongeveer 0,75 m verhoogd. Verder wordt er een natuurvriendelijke oever aangelegd.

Landschap en natuur

De gronden in het projectgebied worden ingericht als natuurlijk grasland. Bij het bestaande bos wordt gekeken of er een goede kern-, mantel- en zoomvegetatie aanwezig is en wordt zo nodig aangevuld. Binnen het gebied wordt er aan de oostzijde een nieuwe poel gegraven.

Recreatie

Recreatief wordt het gebied door de natuurlijke inrichting aantrekkelijker door de verlegging van het wandelpad en de realisatie van een nieuw wandelpad richting activiteitenboerderij 'de Brummel'.

2.2.3 Deelgebied Veurink

Water

Het stroomprofiel van de Regge wordt hier kleiner. De bodembreedte wordt teruggebracht van circa 12 meter naar 10 meter en de bodem wordt gemiddeld met ongeveer 0,75 m verhoogd. De oude meander wordt weer opgepakt en gaat als nevengeul dienen. Ook wordt het maaiveld ten oosten van de sloot verlaagd om zo een uiterwaardenprofiel te creëren. Ook wordt een oude kolk uitgegraven zodat deze als paaibaai kan dienen.

Landschap en natuur

De lagere gronden in het projectgebied worden ingericht als natuurlijk grasland. De hogere eskop blijft als akkerland in gebruik. Het bestaande bos wordt deels gekapt om zo ruimte te creëren voor de aanleg van de nieuwe meander. Bij het overgebleven bos wordt aandacht besteed aan een goede opbouw van de kern-, mantel- en zoomvegetatie. De oude eik die is aangeplant door een ondergedoken verzetsstrijder blijft behouden door het maaiveld in een ruime cirkel rondom de stam niet te verlagen.

Recreatie

Recreatief wordt het gebied door de natuurlijke inrichting aantrekkelijker voor zowel de wandelaar, de fietser als de sportvisser. Ook recreatie op het water met kano, vlot of roeiboot wordt door toename van meandering en stroming aantrekkelijker.

2.2.4 Deelgebied Marsdijk Oost (incl. de Tatum)

Water

Het stroomprofiel van de Regge wordt hier kleiner. De bodembreedte wordt teruggebracht van circa 25 à 30 meter naar circa 12 meter en de bodem wordt gemiddeld met ongeveer 0.75 m verhoogd. De meanders worden weer volledig aangesloten en de huidige hoofdstroom wordt grotendeels gedempt of omgevormd tot een groene rivier met enkele poelen. De hoogwatergeul heeft is hier voor het grootste gedeelte zeer breed. Dit heeft tot gevolg dat hier zeer veel water geborgen kan worden. De Marsdijk vormt de westelijke grens. De Neurummer Esch en de es ten oosten van Tatum vormen een natuurlijke oostgrens. Het Reggedal hier benedenstrooms van, ten noorden van de Dammarkerbrugge is vrij smal. Hier ligt de Regge opgesloten tussen de hoger gelegen Neurummer esch en de Rhaander Esch en heeft hier dan ook maar een beperkte ruimte.

Landschap en natuur

De gronden in het projectgebied worden ingericht als natuurlijk grasland (voor de meeste gronden geldt dit momenteel al). Er worden enkele stevige houtwallen aangelegd. Hierbij wordt gebruik gemaakt van veel meidoornstruweel, zodat afrastering beperkt kan blijven. De lagere delen aan de westoever, tussen de Regge en de Marsdijk worden ingeplant met singels van opgaande beplanting om zo het rechtlijnige karakter van de Marsdijk te versterken. Op de overzijde wordt ook een bosvlak ingevuld als verbinding tussen de al aanwezige esrandbeplanting.

Ter plaatse van projectgebied 'Tatum' worden de voormalige greppels aangezet met rietvegetatie om zo het hoogteverschil te accentueren. De Regge krijgt hier de karakteristieke vorm van een natuurlijke laaglandrivier, met flauwe binnenbochten en steile buitenbochten. Er wordt op verschillende manieren omgegaan met de hoogwatergeul die wordt aangelegd ter plekke van de huidige Regge. Dit verschilt van het volledig omvormen naar een geul tot 100 meter breed tot het aanleggen van enkele poelen ter plekke van de oude loop. Door op enkele plaatsen in de nabijheid van bos, enkele bomen met wortel en al aan de steile oever te leggen, ontstaan potentieel geschikte nestgelegenheden voor de ijsvogel die momenteel al in het gebied voorkomt. Ook kunnen de steile oevers worden gebruikt door oeverwaluizen. Door de eskoppen als akkers te beheren wordt de variatie in vegetatiestructuren vergroot.

De Molenbeek wordt zo ver mogelijk hersteld tot even bovenstrooms van Hogenkamp. Rondom het nieuwe landgoed van Kloosterman worden enkele singels aangeplant om het landgoedkarakter te versterken. Enkele geïsoleerde poelen versterken het netwerk van deze elementen voor amfibieën.

Figuur 5. Vangst van jonge snoek en waarneming van geel walstro in deelgebied Veurink, juli 2012.

Recreatief wordt het gebied door de natuurlijke inrichting aantrekkelijker voor zowel de wandelaar, fietser als sportvisser. Ook recreatie op het water met kano, vlot of roeiboot wordt door toename van meandering en stroming aantrekkelijker. Schuilenburg is een belevingsknooppunt. Een nadrukkelijker aanwezige Molenbeek en een beter begaanbare Marsdijk kan de gang van recreanten vanuit Schuilenburg richting het gebied vergroten. De Molenbeek blijft behouden in de vorm van enkele poelen en wordt ter plekke van de huidige sloot omgevormd tot slenk met enige opgaande beplanting. Ook landgoed Kloosterman en de rechtlijnige structuur langs de Marsdijk dragen bij aan hogere landschappelijke belevingswaarde. Aan de westzijde van de Regge, net ten zuiden van de fietsbrug, worden enkele parkeerplaatsen aangelegd. Evenals ten noorden van de Schuilenburgerbrug. Nadere uitwerking van de plannen moet uitwijzen of de voormalige paardenstal van Pekkeriet geschikt is om te verbouwen als schuilplek. De nieuwe routes maken het mogelijk om een ommetje te lopen door het projectgebied. Hierbij wordt rekening gehouden met behoud van rustige zones ten behoeve van de aanwezige reeën in het gebied. De mogelijkheid voor een voetveer wordt verder onderzocht. De relatie met de camping aan de oostkant van de Regge (De Schaapskooi) wordt versterkt door de aanleg van een steiger.

2.2.5 Deelgebied Katenhorst

Water

Het stroomprofiel van de Regge wordt hier kleiner. De bodembreedte wordt teruggebracht van circa 30 meter naar 12 meter en de bodem wordt gemiddeld met ongeveer 0,75 m verhoogd. Ter hoogte van Katenhorst wordt de Overwaterleiding langs de voormalige Katenhorst geleid, waar het een nieuwe gracht kan voeden. Ook wordt de oorspronkelijke meander als nevengeul aangelegd (met een circa 10 meter breed wateroppervlak). Deze nevengeul stroomt continu mee met de Regge. Ten noorden hiervan wordt een hoogwatergeul aangelegd die met de Regge wordt verbonden door middel van een drempel. Deze is normaliter droog passeerbaar. Alleen bij hoge afvoeren zal het water hier overheen stromen. Deze zijtak is hier gesitueerd op basis van de huidige lage ligging.

Landschap en natuur

De gronden in het projectgebied worden ingericht als natuurlijk grasland. De eskoppen worden als akker beheerd. Op de meeste gronden gebeurt dit momenteel al, maar op enkele essen wordt nog maïs verbouwd, wat uit cultuurhistorisch oogpunt niet gewenst is. In het gebied tussen de hoofd- en nevengeul, ten westen van de beide eskoppen, blijft het bos behouden. Rondom de essen wordt de esrandbeplanting hersteld. Hiermee ontstaat een kleinschaliger landschap dat ten goede komt aan de fauna. De hogere kop tussen de huidige Regge en de hoogwatergeul wordt ook ingeplant met bos, vanwege het versterken van de ecologische verbinding met de overzijde en het eenvoudigere beheer van deze gronden. De meest noordelijk gelegen 'punt' in het projectgebied wordt hiertoe ook ingeplant met bos. Buiten de invloedssfeer van de Regge worden enkele poelen aangelegd ten behoeve van het versterken van de netwerkfunctie van de reeds aanwezige poelen voor amfibieën.

Recreatie

Recreatief wordt het gebied door de natuurlijke inrichting aantrekkelijker voor zowel de wandelaar, fietser als de sportvisser. Ook recreatie op het water met kano, vlot of roeiboot zal door toename van meandering en stroming aantrekkelijker worden. Door enkele struinpaden aan te geven langs de verschillende landschappelijke elementen als een eskop, esrandbeplanting, Regge en meestromende hoogwatergeul wordt het gebied beter beleefbaar. De hoogwatergeul vormt een natuurlijk begrenzing van het struinpad, waardoor een duidelijke zonering ontstaat.

2.2.6 Deelgebied Koemaste (Noord)

Water

Het stroomprofiel van de Regge wordt hier kleiner. De bodembreedte wordt teruggebracht van circa 12 meter naar 10 meter en de bodem wordt gemiddeld met ongeveer 0,75 m verhoogd. De oude meander wordt weer als volwaardige hoofdstroom hersteld. Hiertoe wordt de huidige Regge gedeeltelijk gedempt. De oevers van de huidige meander worden alternerend vergraven dan wel behouden om zo de bestaande flora en fauna de kans te geven zich na herinrichting weer snel uit te breiden. De hoogwatergeulen zorgen voor extra ondersteuning en voorkomen opstuwing. De zijtak ten zuiden van het projectgebied wordt volledig aangesloten.

Landschap en natuur

De gronden in het projectgebied worden ingericht als natuurlijk grasland (voor de meeste gronden geldt dit momenteel al). In het gebied tussen beide hoogwatergeulen wordt het bestaande opgaande groen gehandhaafd en uitgebreid. Hier is ook plaats voor het geschikt maken van enkele delen van de buitenbocht als steile oever met eventueel enkele omgetrokken boomstammen ten behoeve van de oeverwaluw en de ijsvogel. Ook op de hogere kop en de huidige Regge worden de bestaande groenstructuren (esrandbeplanting) versterkt. Door de aanplant van bos op de hogere koppen wordt een verbinding gecreëerd tussen de (droge) bosgebieden ten westen en oosten van de Regge. Het bosgebied ten westen van de Regge dient momenteel als rustgebied voor (ree)wild.

Aan de westkant van het deelgebied wordt het maten- en flierenlandschap versterkt door de aanleg van enkele stevig aangezette houtwallen. Hierbij wordt veel meidoorn toegepast en rekening gehouden met een goede opbouw van kern-, mantel- en zoomvegetatie.

Recreatie

Recreatief wordt het gebied door de natuurlijke inrichting aantrekkelijker voor zowel de wandelaar, de fietser als de sportvisser. Bij de kruising met de Nieuwstadsleiding blijft het pad begaanbaar door middel van een voorde. Ook recreatie op het water met kano, vlot of roeiboot wordt door toename van meandering en stroming aantrekkelijker. Daarnaast vormt herstel van het grand canal van huis Den Dam, in de vorm van een laan, een cultuurhistorisch element. Een informatiebord kan hier toelichting geven over de historie van de plek, waar men door de naamgeving van het sportpark en het voormalige huis Den Dam veelvuldig in de omgeving aan wordt herinnerd. Ook de voormalige markegrens ten zuiden van de eskop wordt geaccentueerd met een markesteen, ter hoogte van de kruising met het fietspad. In het zuiden van het projectgebied wordt een zandstrandje aangelegd. Vanaf de nieuwe randweg wordt het beekdal goed beleefbaar. Hier wordt rekening gehouden met de invulling van houtwallen en open stukken langs de weg zodat zicht op het gebied behouden blijft, maar hinderlijk veeglicht van de auto's wordt voorkomen.

3

NATUURWETGEVING

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een gebiedsgericht (Natuurbeschermingswet 1998 en EHS-beleid) en een soortgericht spoor (Flora- en faunawet). Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd.

3.1 Flora- en faunawet beschermd flora en fauna

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten. De Flora- en faunawet gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving.

Onder bepaalde voorwaarden is een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet van toepassing. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden:

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, huismus, havik, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

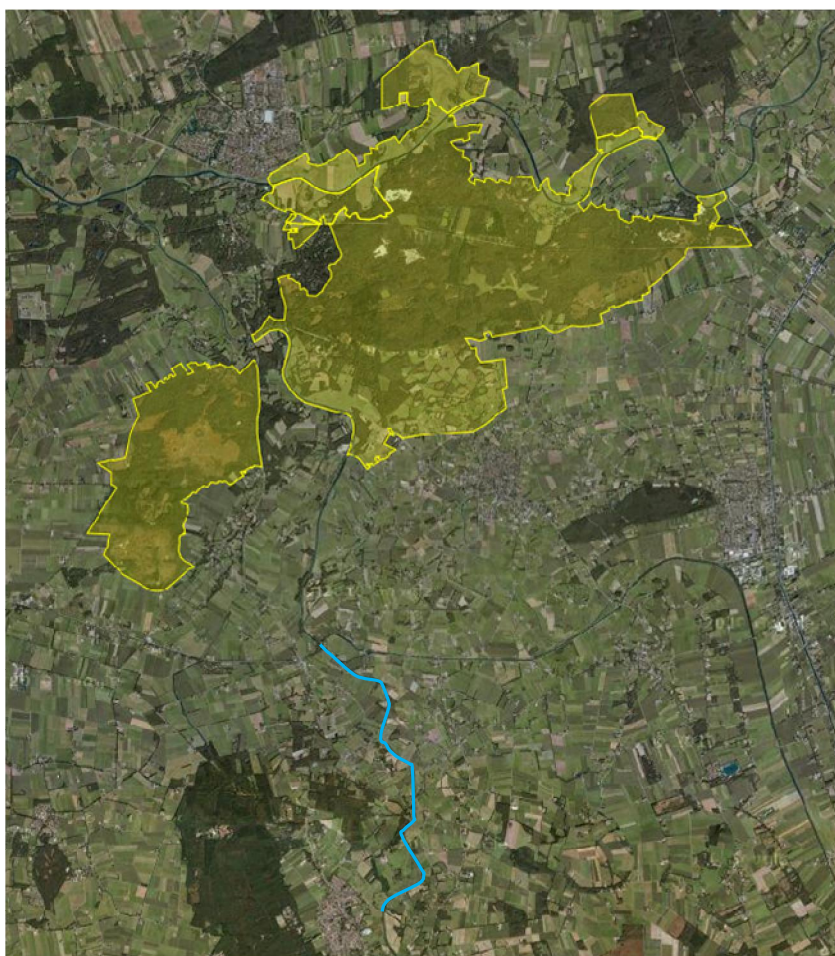
Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht en is daarom geen ontheffing nodig. Op deze groep van soorten wordt in dit onderzoek niet uitgebreid ingegaan. Voor een uitgebreide beschrijving en toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar bijlage 2.

3.2 Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Deze gebieden worden in Nederland op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 beschermd.

3.2.1 Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden Regge

Op ruim 2.500 meter afstand ten noordwesten van het projectgebied en ruim 3.500 meter ten noorden van het projectgebied, ligt het Natura 2000-gebied 'Vecht- en Beneden-Regge' (figuur 6). Voor dit Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor 13 habitattypen (o.a. stuifzandheiden, zure vennen, zandverstuivingen, droge heiden, stroomdalgraslanden, jeneverbesstruwelen, ruigten, zomen en oude eikenbossen) en 6 habitatsoorten (meervleermuis, bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper, rivierdonderpad en kamsalamander). In verband met vergelijkbare plannen voor de Beneden Regge is hier door Ecogroen in 2011 een uitgebreide habitattoets uitgevoerd (Alberts, 2011).

Figuur 6. Ligging projectgebied (blauwe lijn) ten opzichte van het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden Regge (www.synbiosys.alterra.nl).

Gelet op de afstand van het projectgebied tot het Natura 2000-gebied en de lokale aard en omvang van de voorgenomen ontwikkelingen en ingrepen, kan gesteld worden dat als gevolg van deze plannen geen effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied 'Vecht- en Beneden Regge' te verwachten zijn. De abiotische omstandigheden in het Natura 2000-gebied zullen door de voorgenomen ontwikkelingen naar verwachting niet veranderen. Deze conclusie is mede gebaseerd op de uitkomsten van de uitgebreide habitattoets door Ecogroen uit 2011 voor een vergelijkbare (natuur)ontwikkeling in de Beneden Regge. Een nadere toetsing is dan ook niet nodig.

3.2.2 Natura 2000-gebied Wierdense Veld

Op ruim 2.500 meter afstand ten zuidoosten van het projectgebied ligt het Natura 2000-gebied 'Wierdense Veld' (figuur 7). Voor dit Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor 3 habitattypen (vochtige en natte heiden en actieve en herstellende hoogvenen).

Gelet op de afstand van het projectgebied tot het Natura 2000-gebied en de lokale aard en omvang van de voorgenomen ontwikkelingen en ingrepen, kan gesteld worden dat als gevolg van deze plannen geen effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied 'Wierdense Veld' te verwachten zijn. De abiotische omstandigheden in het Natura 2000-gebied zullen door de voorgenomen ontwikkelingen naar verwachting niet veranderen. Een nadere toetsing is dan ook niet nodig.

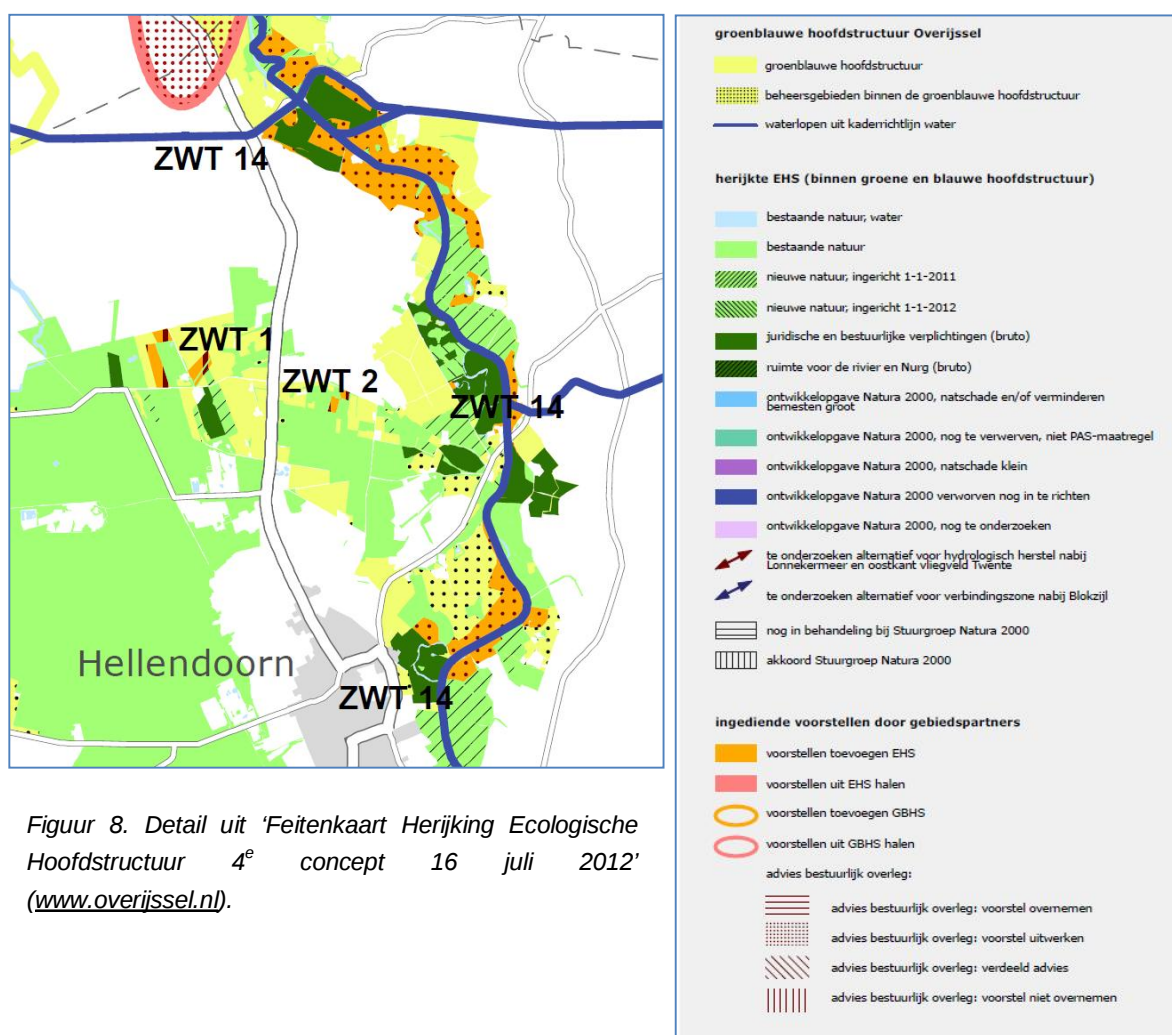

Figuur 7. Ligging projectgebied (blauwe lijn) ten opzichte van het Natura 2000-gebied Wierdense Veld (www.synbiosys.alterra.nl).

3.3 Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt. In of in de directe nabijheid van de EHS geldt het 'nee, tenzij'-principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Het projectgebied ligt voor een belangrijk deel binnen de EHS (figuur 8). Een aantal deelgebieden waaronder Wemekamp, Veurink en delen van Rhaan, zijn aangemerkt om toe te voegen aan de bestaande EHS. Geconcludeerd wordt dat de voorgenomen ontwikkelingen geen afbreuk doen aan het behoud, herstel en de ontwikkeling van wezenlijke kenmerken of waarden van de begrensde EHS. Er is juist sprake van een versterking doordat (nieuwe) natuur ontwikkeld wordt. Daarnaast worden de werkzaamheden dusdanig uitgevoerd dat eventuele schade aan natuurwaarden in en rond de gebieden zo klein mogelijk worden gehouden. Er is geen sprake van significante negatieve effecten op de EHS. Deze beknopte effectenbeoordeling wordt als afdoende beschouwd in het kader van toetsing van de voorgenomen ontwikkelingen aan de EHS (er is dus geen nader onderzoek of toetsing noodzakelijk).

Figuur 8. Detail uit 'Feitenkaart Herijking Ecologische Hoofdstructuur 4^e concept 16 juli 2012' (www.overijssel.nl).

4

METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van bureauonderzoek en een aantal specifieke veldbezoeken.

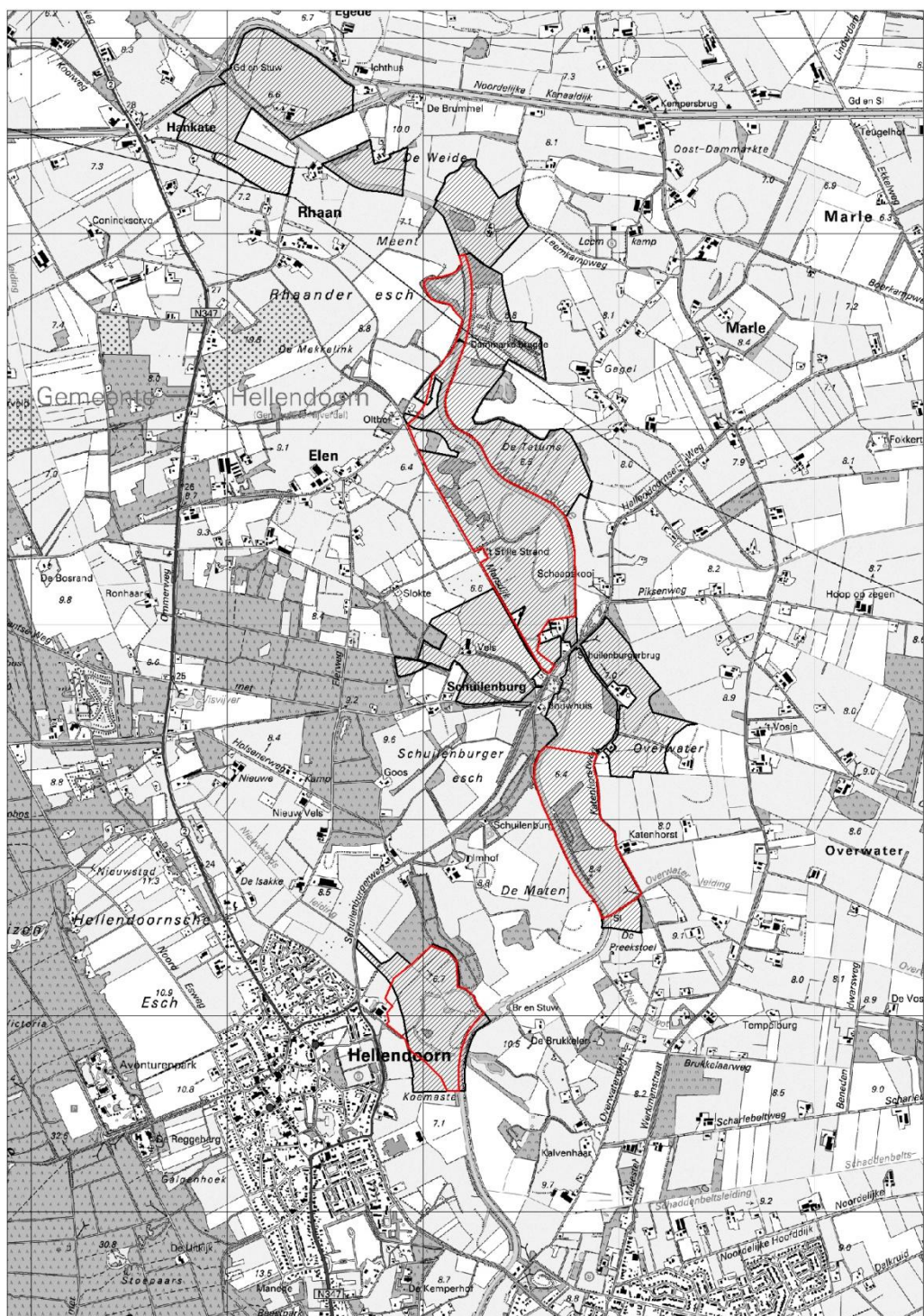
4.1 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is vooral gebruik gemaakt van het natuuronderzoek door Ecogroen Advies uit 2011 en 2012 (*Lindenholz & Van der Sluis, juli 2012*). Figuur 10 geeft een overzicht van de door Ecogroen onderzochte gebiedsdelen. Daarnaast is gebruik gemaakt van een achttal flora- en faunaonderzoeken in en rond de deelgebieden die in periode van 2008 tot en met 2012 door Eelerwoude zijn uitgevoerd (figuur 11). Aanvullend is informatie over flora en fauna verzameld uit een aantal provinciale en/of regionale verspreidingsatlassen en rapporten. Voor een overzicht van geraadpleegde bronnen verwijzen we u naar de literatuurlijst.

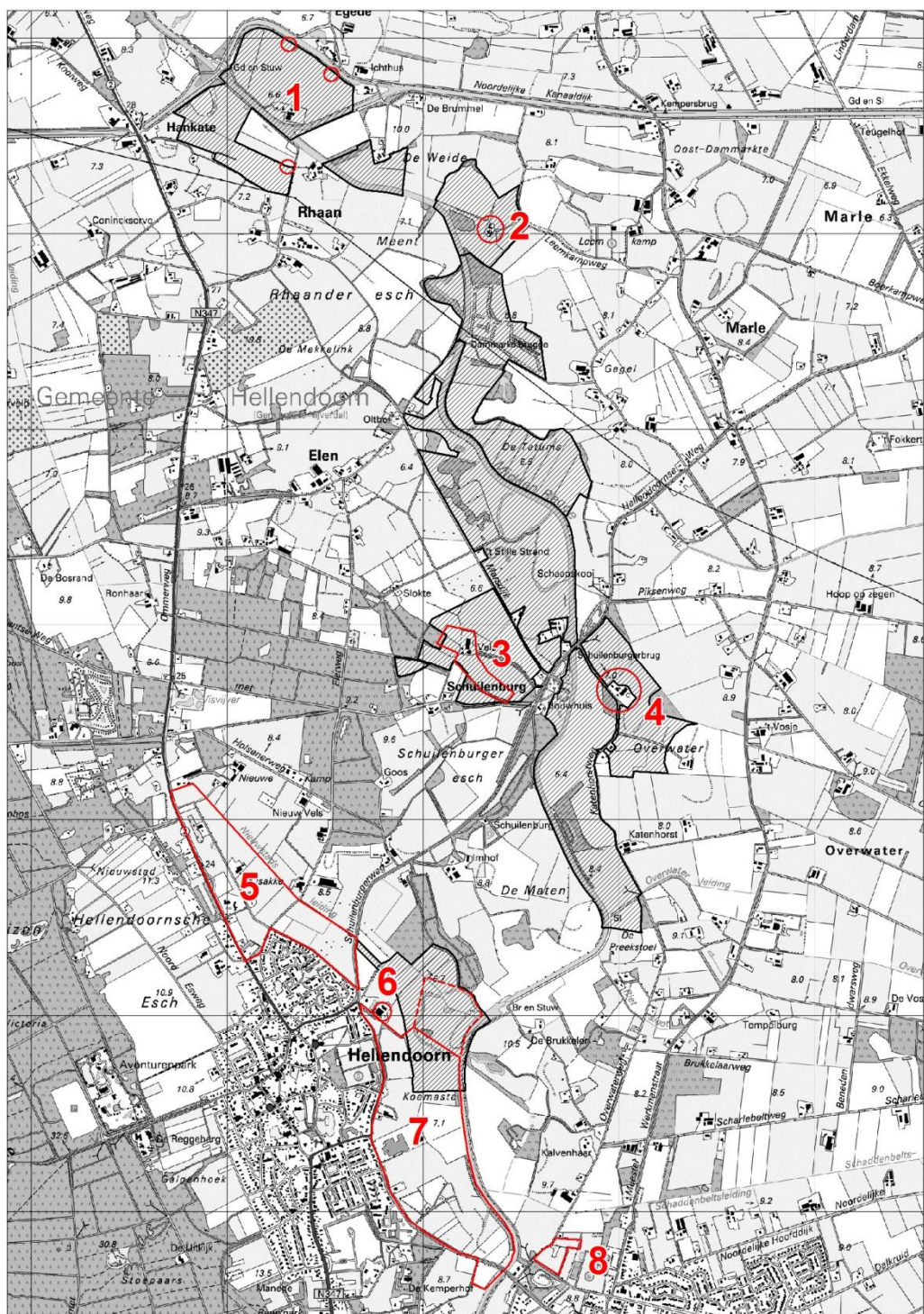
Bij de Provincie Overijssel en Waterschap Regge en Dinkel is digitale informatie opgevraagd over aanwezige flora en fauna. Tot slot is de site waarneming.nl gecontroleerd op aanvullende waarnemingen uit de periode van 1 januari 2000 tot 1 september 2012.

Figuur 9. Regge ter hoogte van de Schuilenburgerbrug (l) en Tatums (r), situatie juli 2012.

Figuur 10. Overzicht van de door Ecogroen Advies in 2011/2012 onderzochte gebiedsdelen (rode lijn) ten opzichte van de projectgebieden (zwarte lijn en arcering).

Figuur 11. Overzicht van de door Eelerwoude in de periode van 2008 tot en met 2012 onderzochte gebiedsdelen (rode lijn) ten opzichte van de projectgebieden (zwarte lijn en arcering).

1 = Quickscan Zuidelijke Kanaaldijk 2008. 2 = FF-onderzoek Leemkampweg 2011.

3 = Quickscan Schuilenburgerweg 2008. 4 = QS Katenhorstweg 2012.

5 = FF-onderzoek Helendoorn-Noord 2006. 6 = QS Schuilenburgerweg 2012.

7 = FF-onderzoek Overwaterweg 2008. 8 = FF-onderzoek Overwaterweg 2008.

4.2 Veldonderzoek

In aanvulling op het bureauonderzoek zijn in de periode van april tot en met augustus 2012 een aantal specifieke veldbezoeken uitgevoerd. De aandacht ging hierbij met name uit naar de zwaarder beschermde soorten waar op basis van de op dat moment bekende inrichtingsplannen, effecten konden worden verwacht. Tabel 1 geeft een overzicht van de onderzoeksinspanning, waarbij voor een overzicht van de onderzochte deellocaties wordt verwezen naar de kaartbeelden in bijlage 1. De veldbezoeken zijn uitgevoerd onder gunstige weersomstandigheden voor het waarnemen van de betreffende soorten en soortgroepen.

datum	veldmedewerk(st)er	soortgroep (tijdstip)
27-04-12	V. de Lenne	broedvogels (vroeg ochtend)
20-06-12	S. Boekhout	vleermuizen (avond)
02-07-12	V. de Lenne & G. Lubbers	flora, amfibieën, overige soorten (overdag)
10-07-12	V. de Lenne & S. Boekhout	vleermuizen (avond)
17-07-12	V. de Lenne	vleermuizen (avond)
22-08-12	V. de Lenne & S. Boekhout	vleermuizen (avond)

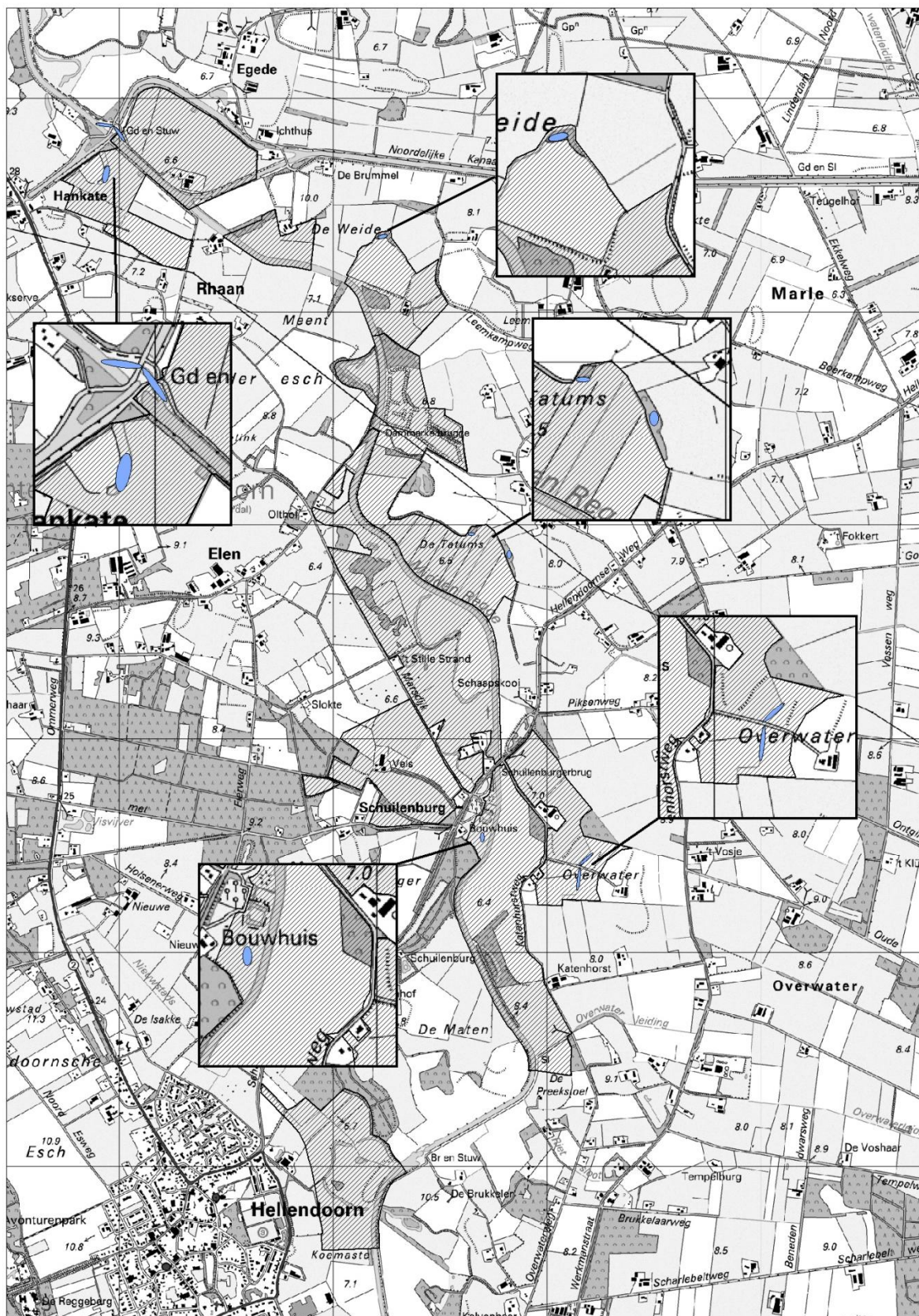
Tabel 1. Overzicht veldonderzoek 2012.

De veldbezoeken zijn uitgevoerd door V. de Lenne, S. Boekhout en G. Lubbers, allen werkzaam als ecologisch adviseur bij Eelerwoude te Goor. Genoemde personen hebben een meerjarige ervaring met de vermelde soortgroepen. Het veldbezoek in april is voorafgaand aan de opdrachtverlenging uitgevoerd om een beeld te krijgen van aanwezige vogelsoorten en aantallen. Er is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Wel is gericht gezocht naar verblijfplaatsen van zgn. 'jaarrond-vogelsoorten' zoals buizerd, sperwer en grote gele kwikstaart en bijzondere aandachtsoorten als ijsvogel. Op 2 juli 2012 zijn aanvullende waarnemingen verzameld tijdens een kanotocht van Visschebelt (bij Koemaste) tot en met het deelgebied Rhaan.

Op 2 juli 2012 zijn een aantal waterelementen bemonsterd met behulp van een Ravon-schepnet (maaswijdte 3 mm). Figuur 12 geeft een overzicht van de bemonsterde waterelementen.

De inventarisatie van vleermuizen heeft zich gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen, vliegroutes en belangrijke foerageergebieden. Het veldonderzoek is uitgevoerd met behulp van bat-detectoren (Pettersen D100 en D240x). Tijdens het veldwerk zijn waarnemingen verzameld van andere nachtactieve soorten, zoals uilen en steenmarters. Van een aantal waarnemingen zijn geluidsopnames gemaakt en geanalyseerd in het softwareprogramma Batsound.

De veldbezoeken zijn bedoeld om een zo goed mogelijke indruk te krijgen van aanwezige beschermde soorten en (potentiële) verblijfplaatsen en geven in die zin geen volledig beeld. Op basis van onze gebiedskennis en ervaring met de Flora- en faunawet verwachten wij dat deze veldinspanning, in combinatie met de informatie uit het bureauonderzoek, voldoende inzicht geeft in de aanwezigheid en verspreiding van beschermde soorten, om zo te komen tot een afdoende effectenbeoordeling en toetsing van de ontwikkelingen aan de natuurwetgeving.

Figuur 12. Overzicht van op 2 juli 2012 bemonsterde waterelementen (in blauw).

5

ONDERZOEKSRESULTATEN & ANALYSE

5.1 Planten

5.1.1 Voorkomen en functie

Beschermde soorten

Binnen en direct rond het projectgebied zijn een zevental beschermde plantensoorten aangetroffen (*Ecogroen, 2012 / Provincie Overijssel*). Het gaat om de licht beschermde (tabel 1) soorten brede wespenorchis, gewone dotterbloem, grasklokje, koningsvaren en zwanebloem en de matig beschermde (tabel 2-soorten) waterdrieblad en steenanjer. Figuur 13 geeft een overzicht. De waarnemingen van beschermde plantensoorten concentreren zich in het deelgebied Marsdijk Oost. Het gaat om licht beschermde, tabel 1-soorten. Van het matig beschermde waterdrieblad zijn twee groeiplaatsen van circa 40 en 200 exemplaren bekend in een poel in het deelgebied Koemaste (*Ecogroen, 2012*). De waarnemingen van de matig beschermde steenanjer betreffen enkele exemplaren die in 1993 in een berm langs de Schuilenburgerweg zijn aangetroffen, net buiten de begrenzing van het deelgebied Koemaste (*Provincie Overijssel*).

Rode Lijst-soorten

Binnen en direct rond het projectgebied zijn een vijftiental plantensoorten van de Rode Lijst 2004 aangetroffen (*Ecogroen, 2012 / Provincie Overijssel*). Het gaat om 9 soorten met de status 'gevoelig' (blauwe knoop, dubbelloof, dwergviltkruid, hondsviooltje, kamgras, moerasbasterdwederik, stekelbrem, wateraardbei, waterdrieblad), 4 soorten met de status 'kwetsbaar' (draadzegge, echte guldenroede, moeraswolfsklauw, steenanjer), 1 soort met de status 'bedreigd' (grote wolfsklauw) en 1 soort met de status 'ernstig bedreigd' (kleine wolfsklauw). De waarnemingen concentreren zich ook hier in het deelgebied Marsdijk Oost en in de omgeving van een oude meander net ten noorden van dit deelgebied (figuur 14).

5.1.2 Effecten en toetsing

Beschermde soorten

Binnen het projectgebied zijn geen waarnemingen bekend van strikt beschermde plantensoorten (uit tabel 3 Flora- en faunawet). Aanwezigheid van deze soorten is niet waarschijnlijk, te meer omdat geschikte groeiplaatsen en indicatorsoorten waarmee deze soorten vaak samen voorkomen, ontbreken.

Op de steenanjer worden geen effecten verwacht omdat de groeiplaatsen zich buiten het projectgebied bevinden en de bermen langs de Schuilenburgerweg ongewijzigd

aanwezig blijven. Daarbij komt dat de waarnemingen van de soort dateren uit 1993 en de kans groot is dat de groeiplaatsen door verruiging en vermesting inmiddels verloren zijn gegaan.

De poel met waterdrieblad in het deelgebied Koemaste blijft niet gehandhaafd. De poel wordt gedempt en gaat onderdeel uitmaken van een overstromingsvlakte die gemiddeld één keer per jaar overstroomt. Om de duurzame instandhouding van de groeiplaats van deze beschermde soort te garanderen, zullen de aanwezig planten tijdig worden verplant naar één van de nieuw te graven poelen of waterelementen in de directe omgeving. De maatregelen wordt uitgevoerd binnen de Gedragscode voor de Waterschappen en begeleid door een ter zake kundige ecoloog. Verwacht wordt dat met deze maatregel negatieve effecten worden voorkomen en de duurzame instandhouding voldoende is gegarandeerd. Vervolgstappen zoals het aanvragen van een ontheffing is door deze werkwijze niet noodzakelijk.

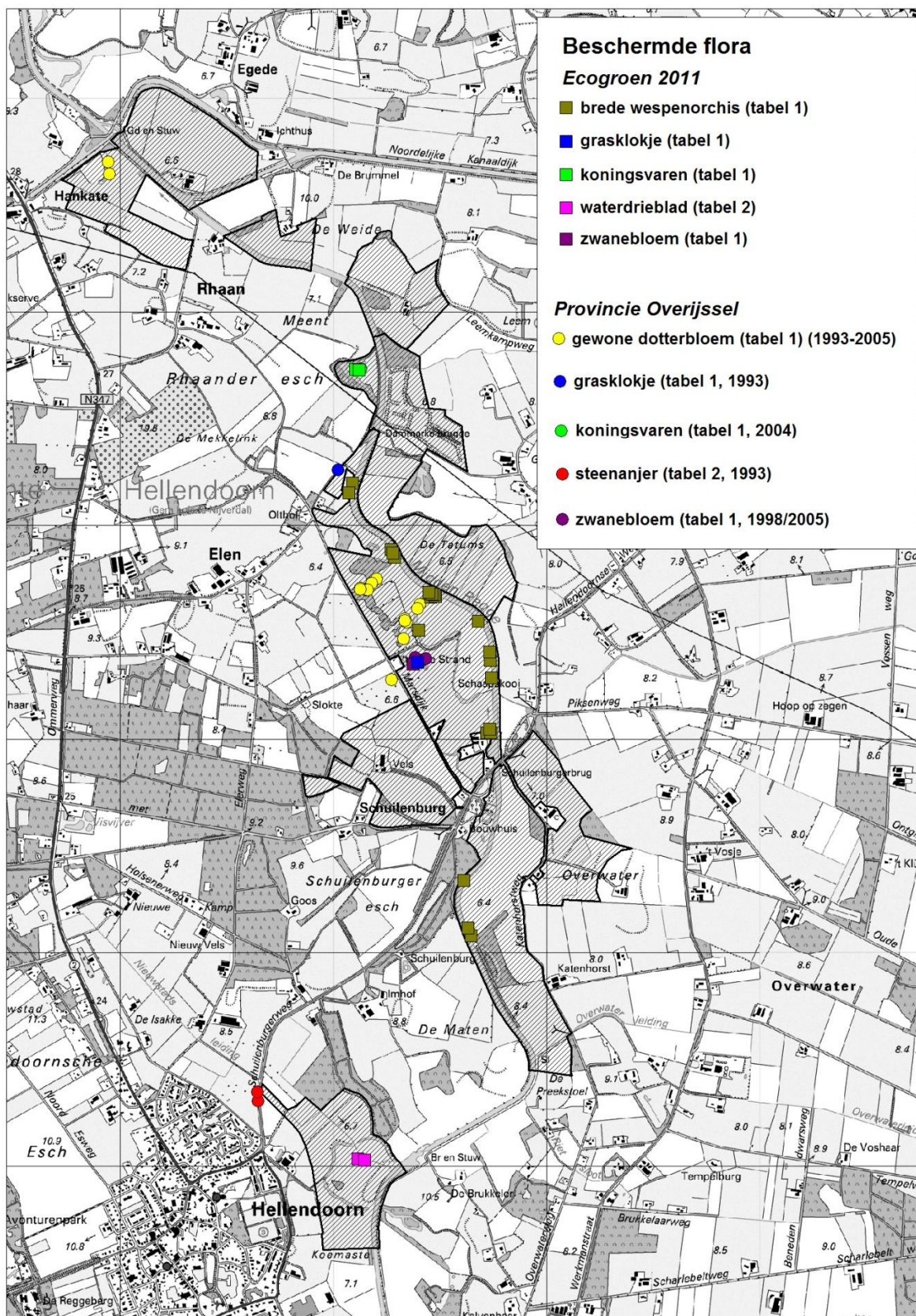
De effecten op de groep van licht beschermde (tabel 1) soorten zijn zeer beperkt. De waarnemingen concentreren zich in de reeds grotendeels heringerichte gebiedsdelen van Marsdijk Oost. Na herinrichting zullen veel van deze soorten profiteren van de nieuwe situatie, zoals de kwelwaterafhankelijke dotterbloem in de deelgebieden Rhaan en Marsdijk Oost. Wel kunnen plaatselijk groeiplaatsen ongeschikt worden door de bosaanplant in een aantal nieuwe boselementen haaks op de Marsdijk. Van negatieve effecten op de duurzame instandhouding of populaties van deze soorten is echter geen sprake. Vervolgstappen zijn dan ook niet noodzakelijk.

Rode Lijst-soorten

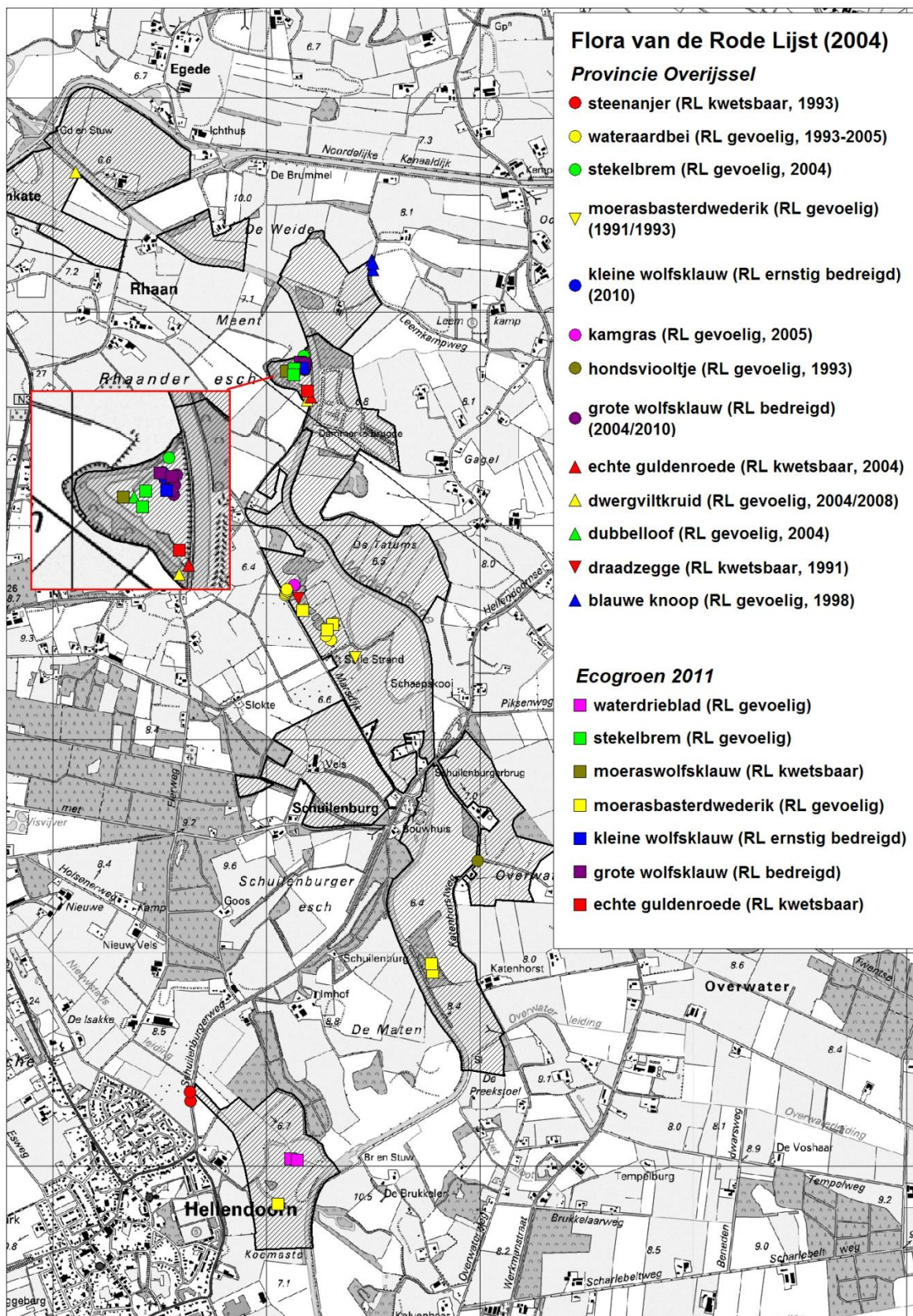
De omgeving van de floristisch waardevolle, oude meander net ten noorden van het deelgebied Marsdijk Oost is reeds ingericht. De meander hier wordt niet aangetakt op het beekstelsysteem. De groeiplaatsen van de heiderelicten kleine wolfsklauw, moeraswolfsklauw, grote wolfsklauw, stekelbrem en de varens dubbelloof en koningsvaren blijven ongewijzigd aanwezig.

In de wegbermen langs de Leemkampweg ter hoogte van het deelgebied Veurink zijn een aantal groeiplaatsen van blauwe knoop bekend. De waarnemingen dateren uit 1998. Of de blauwe knoop hier nog steeds voorkomt is onduidelijk, omdat tijdens het veldbezoek in juli 2012 bleek dat de bermen hier recentelijk zijn verlaagd. Langs de weg wordt in de planuitwerking een nieuwe beplanting met bomen aangebracht. Of de soort zich hier door schaduwwerking kan handhaven is onduidelijk.

De groeiplaats van dwergviltkruid langs de Regge in het deelgebied Rhaan komt door hermeandering van de Regge en de aanleg van een nieuwe erftoegangsweg te vervallen. De groeiplaatsen van de moerasbasterdwederik in de oeverzones van oude meanders in de deelgebieden Reimert en Koemaste blijven waarschijnlijk behouden. Bovendien zullen er door de aanlegwerkzaamheden (al dan niet tijdelijk) nieuwe, geschikte groeiplaatsen ontstaan. Ook de groeiplaats van het hondsviooltje in een greppel in het deelgebied Katenhorst lijkt op basis van de inrichtingsplannen ongewijzigd aanwezig te blijven. Door de aanplant van nieuwe boselementen haaks op de Marsdijk in het deelgebied Marsdijk Oost kunnen groeiplaatsen verdwijnen van moerasbasterdwederik en wateraardbei. Anderzijds profiteren deze soorten weer doordat nieuwe groeiplaatsen ontstaan door maaiveldverlaging, vernatting en de aanleg van natuurvriendelijke oevers.

Figuur 13. Beschermde flora.

Figuur 14. Flora van de Rode Lijst 2004.

Genoemde Rode lijst-soorten zijn, met uitzondering in deze situatie van steenanjer en waterdrieblad, niet beschermd in de Flora- en faunawet. Schadebeperkende maatregelen zijn daarom juridisch gezien niet verplicht. Geadviseerd wordt echter om daar waar mogelijk rekening te houden met deze soorten, door bijvoorbeeld de top laag te ontgraven en tijdelijk in depot te zetten. Na uitvoering van de werkzaamheden kan de top laag (met zaadbank) op geschikte plaatsen vervolgens weer worden terug geplaatst.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

Binnen en direct rondom het plangebied is het voorkomen van tenminste 7 vleermuissoorten bekend (*Douma et al, 2011 / Eelerwoude 2006-2012*). Het gaat om gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis. Tijdens het veldonderzoek in 2012 zijn gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis waargenomen.

De Regge en de beplantingen hierlangs worden gebruikt door grote aantallen van vooral watervleermuis en gewone dwergvleermuis. Ter hoogte van Landgoed Schuilenburg is een concentratie van foeragerende gewone grootoorvleermuizen aangetroffen. Laatvlieger en rosse vleermuis foerageren verspreid door het beekdal, zowel boven de Regge als in het aangrenzende landschap. Op plaatsen waarvan tijdens het ontwerpproces op dat moment bekend was dat er enkele oude(re) bomen moeten worden gekapt, bijvoorbeeld voor het aantakken van een oude meander, is extra aandacht besteed naar mogelijke verblijfplaatsen in boomholten. Er zijn tijdens het veldwerk geen verblijfplaatsen vastgesteld. Vermoed wordt dat in het oude beukenbos ten zuiden van Schuilenburg verblijfplaatsen van watervleermuis, rosse vleermuis en mogelijk ook gewone grootoorvleermuis aanwezig zijn. De opgaande beplanting langs de Regge is over het algemeen te jong om holten te kunnen bevatten die een functie kunnen hebben als vleermuisverblijfplaats. Wel hebben veel beplantingen een (belangrijke) functie als foerageergebied en/of als vliegroute. Bebouwing komt binnen het projectgebied slechts op een beperkt aantal plaatsen voor. De aanwezigheid en functie van deze gebouwen voor vleermuizen is, tot zover relevant in verband met mogelijk negatieve effecten door bijvoorbeeld voorgenomen sloop, reeds onderzocht (*Eelerwoude, 2008/2011/2012/2012*). Daarbij zijn geen verblijfplaatsen of bijzondere functies van erven en gebouwen voor vleermuizen vastgesteld. De aanwezige kunstwerken zoals bruggen, duikers en stuwen hebben naar verwachting geen bijzondere functie voor vleermuizen.

Effecten en toetsing

Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd onder de Flora- en faunawet. Het verjagen, vangen en doden van individuen van vleermuizen, alsmede het verstoren of vernielen van vaste verblijfplaatsen (inclusief hun functionele leefomgeving in de vorm van foerageergebied en vliegroutes) is verboden.

Verblijfplaatsen

Zoals aangegeven in de voorgaande paragraaf zijn binnen het projectgebied geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Oude beplantingen, die mogelijk een functie hebben als vleermuisverblijfplaats worden zo veel mogelijk gehandhaafd. De beplantingen langs de Regge zijn over het algemeen te jong om een functie te kunnen hebben als verblijfplaats voor vleermuizen. Omdat het vleermuisonderzoek niet dermate intensief was en afwijkt van het geldende 'Vleermuisprotocol' zullen locaties waar enkele oude bomen gekapt moeten worden om bijvoorbeeld een oude meander aan te takken, kort voor kap een laatste inspectie ondergaan. Een overzicht van deze locaties wordt weergegeven in figuur 15. Schade of negatieve effecten aan verblijfplaatsen van vleermuizen wordt daarmee uitgesloten.

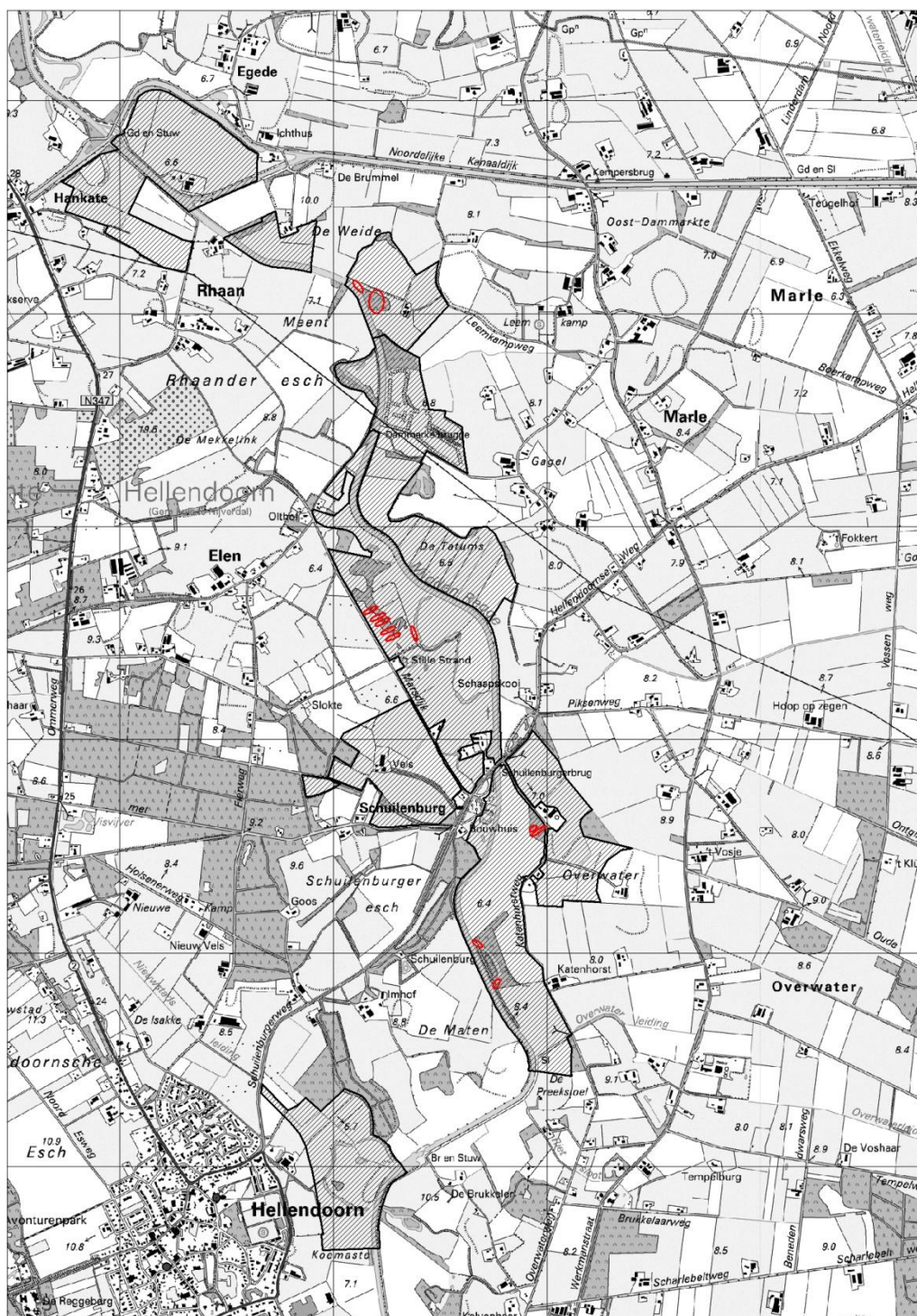
Foerageergebied en vliegroutes

De Regge en het Reggedal heeft een belangrijke functie als foerageergebied voor diverse soorten vleermuizen. Verwacht wordt dat met de voorgenomen natuurontwikkeling en hermeandering deze natuurwaarden zullen toenemen. De functie van het projectgebied als foerageergebied voor vleermuizen komt daarbij niet in het geding.

Op veel plaatsen heeft de Regge, inclusief haar oevers en oeverbeplantingen een belangrijke functie als vliegroute voor vleermuizen. Op plaatsen waar de huidige Regge wordt gedempt wordt de aanwezige oeverbeplanting verwijderd. Met name kleinere vleermuissoorten, zoals gewone dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis gebruiken deze lijnvormige beplantingen om zich te oriënteren en zo te verplaatsen. Het onderbreken van deze structuren kan daarmee invloed hebben op het gebruik van vliegroutes en verplaatsingsmogelijkheden. Anderzijds maken vleermuizen ook gebruik van andere (lijnvormige) landschapselementen zoals waterelementen, steile oevers en wanden van gebouwen. Uit onderzoek blijkt dat de kleinere soorten onderbrekingen in lijnvormige (groen)structuren tot zo'n 200 meter lengte nog kunnen overbruggen. Indien de afstand groter is dan 200 meter is de kans groot dat de dieren moeten uitwijken naar alternatieve structuren in de omgeving.

De inrichtingstekeningen van de nieuwe situatie(s) zijn tijdens en na afronding van het ontwerpproces uitgebreid beoordeeld op de aanwezigheid van (alternatieve) lijnvormige landschapselementen en de maximale afstand met 200 meter. Binnen alle deellocaties waar lijnvormige landschapselementen (beplanting, waterlopen) verdwijnen liggen binnen een afstand van 200 meter alternatieve elementen die kunnen fungeren als vliegroute. Daarbij komt dat zich naar verwachting binnen 2 jaar na uitvoering van de werkzaamheden, in de oeverzones van de meanderende Regge nieuwe opgaande beplanting is ontstaan in de vorm van opslag van elzen en wilgen. Hieruit wordt geconcludeerd dat de voorgenomen plannen geen negatief effect hebben op mogelijk aanwezige vliegroutes.

De voorgenomen hermeandering kan ook van invloed zijn op het functioneren van het foerageergebied in relatie tot vliegroutes. Door de meandering worden vliegroutes over en langs de Regge in sommige situatie aanzienlijk verlengd, wat de vleermuizen meer energie zal kosten om langs deze weg hun foerageergebieden te bereiken. De dieren

Figuur 15. Overzicht van kort voor kap te inspecteren groenelementen (in rood).

foerageren echter op hun vliegroutes. Het is te verwachten dat met de toename van meer dynamiek en meer en hogere natuurwaarden, ook meer voedsel voor vleermuizen zal ontstaan. De extra energie die de vleermuizen mogelijk nodig hebben op hun langereweg naar hun foerageergebieden wordt hiermee ruimschoots gecompenseerd. Bovendien ontstaan nieuwe, voedselrijke foerageergebieden waarmee de noodzaak voor de vliegroutes mogelijk komt te vervallen.

Samengevat wordt geconcludeerd dat de voorgenomen ontwikkelingen op de groep van strikt beschermde vleermuizen naar verwachting geen negatief effect hebben. Vervolgstappen zijn niet noodzakelijk, met uitzondering van een laatste controle van enkele oude bomen en beplantingen die gekapt moeten worden.

5.2.2 Overige zoogdieren

Voorkomen en functie

Binnen het projectgebied zijn sporen aangetroffen en waarnemingen gedaan van diverse licht beschermde soorten, ondermeer konijn, haas, ree, mol, bosmuis, veldmuis en rosse woelmuis. Ook komen er een aantal strikt(er) beschermde soorten voor eekhoorn, steenmarter en mogelijk ook boommarter, das, otter, waterspitsmuis.

Eekhoorn

Van de eekhoorn zijn in 2011 in een bosstrook langs de Regge in de Reimert, dat onderdeel uitmaakt van het deelgebied Katenhorst een achttal nesten aangetroffen (*Ecogroen, 2012*). In april 2012 werd hier tijdens het veldwerk een eekhoorn waargenomen. Verder is een waarneming bekend van een eekhoorn in het deelgebied Koemaste in 2011 (*Ecogroen, 2012*). Gelet op het algemene voorkomen van de eekhoorn in de regio is het waarschijnlijk dat de soort op meer plaatsen binnen het projectgebied aanwezig is, zoals het deelgebied Tatum en het bosclement in deelgebied Veurink.

Steenmarter

De steenmarter komt op diverse plaatsen in en rond het projectgebied voor (*Bode et al., 2012*). In 2012 zijn enkele sporen aangetroffen in een klein schuurtje ten zuiden van de Tatum. Mogelijk wordt dit schuurtje onregelmatig gebruikt als verblijfplaats. Het projectgebied zal voor de steenmarter vooral een functie hebben als foerageergebied vanuit verblijfplaatsen op agrarische erven en de dorpskern van Hellendoorn.

Boommarter

De boommarter wordt in toenemende mate verspreid over de hele provincie aangetroffen. Of er sprake is van een daadwerkelijke toename of dat dit wordt veroorzaakt door andere onderzoeksmethodieken waardoor meer dieren worden vastgesteld, is onduidelijk. Uit de zoogdieratlas zijn geen waarnemingen in en rond het plangebied bekend (*Douma et al., 2011*). De soort komt vooral voor in bosachtige gebieden, maar ook in kleinschalige landschappen waarin bosjes, houtwallen en bomenrijen aanwezig zijn. Verblijfplaatsen bevinden zich voornamelijk in holten in gebouwen en bomen, al maakt de soort ook gebruik van nestkasten van bosuil en

roofvogelnesten. Aanwezigheid van verblijfplaatsen binnen (de invloedssfeer van) het projectgebied kan op basis van het veldonderzoek in 2012 worden uitgesloten, omdat genoemde elementen ontbreken, dan wel zijn gecontroleerd op aanwezigheid van de soort.

Das

Uit de omgeving van de fietsbrug aan de noordzijde van deelgebied Tatum wordt een waarneming geclaimd van dassensporen op 22 augustus 2011 (www.waarneming.nl). In de Zoogdieratlas worden twee waarnemingen vermeld, waarvan één waarneming uit de periode 1999 t/m 2010 net ten zuiden van deelgebied Katenhorst. Het gehele plangebied wordt overigens aangemerkt als potentieel leefgebied (Douma et al., 2011). In de rapportage van Ecogroen uit 2012 wordt vermeld dat de das mogelijk in het plangebied foerageert, maar hier geen verblijfplaatsen (burchten) heeft. In en rond het Reggedal van de Beneden Regge, ten noorden het plangebied, zijn meer waarnemingen van dassen bekend, waaronder een aantal burchten. Binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden in het projectgebied zijn tijdens het veldonderzoek in 2012 geen burchten of sporen van dassen aangetroffen.

Otter

Eind 2011 zijn in de Beneden Regge tussen de stuw bij Hankate en de monding in de Overijsselse Vecht sporen en uitwerpselen van een otter aangetroffen (o.a. www.wrd.nl). Binnen het projectgebied van de Midden-Regge zijn geen waarnemingen van otter bekend. Aanwezigheid van verblijfplaatsen van de otter is niet waarschijnlijk, wel kan een enkel rondzwervend dier in het gebied voorkomen. Zijn verblijfplaats bevindt zich in oevers met een dichte begroeiing of in holten onder boomwortels of bruggen, terreinkenmerken die in principe op veel plaatsen binnen het plangebied aanwezig zijn.

Waterspitsmuis

Van de waterspitsmuis is een braakbalvondst bekend uit 1995 in het gebied ten oosten van Koemaste (Ecogroen, 2012). Door Ecogroen is in 2011 binnen met behulp van lifetraps veldonderzoek uitgevoerd binnen de deelgebieden Marsdijk Oost en Koemaste. Daarbij is de soort niet aangetroffen en wordt vervolgens geconcludeerd dat de waterspitsmuis hier niet voorkomt. De soort is echter lastig om te vangen en het suboptimale leefgebied dat Ecogroen op kaart weergeeft komt op meer plaatsen voor binnen het projectgebied. Het onderzoek maakt duidelijk dat als de soort voorkomt, het vermoedelijk gaat om lage dichtheden.

Effecten en ontheffing

Licht beschermde soorten

De voorgenomen plannen zullen voor een aantal licht beschermde soorten leiden tot verstoring en (tijdelijk) verlies van leefgebied en verblijfplaatsen. Schade aan deze soorten kan worden voorkomen door de werkzaamheden in ieder geval zoveel mogelijk buiten de meest kwetsbare (voortplantings)periode uit te voeren. Van wezenlijke effecten op de soort of populaties zal geen sprake zijn, zowel tijdens de uitvoeringsfase als na de planrealisatie.

Matig beschermde soorten

Op de groep van matig beschermde soorten (steenmarter en eekhoorn) zijn de effecten beperkt. Mogelijk moeten bij de eekhoorn enkele nestbomen verdwijnen binnen het Reimert, onderdeel van deelgebied Katenhorst. Als duidelijk is welke bomen hier gekapt moeten worden, zal een laatste veldcontrole worden uitgevoerd en eventueel aanvullende maatregelen worden getroffen. Dit wordt uitgewerkt in het ecologisch werkprotocol. Van achteruitgang van de functionaliteit van het leefgebied is, zoals Ecogroen in zijn rapportage ook al concludeert, geen sprake. Dit geldt tevens voor de steenmarter, waarvan overigens in tegenstelling tot eekhoorn, geen verblijfplaatsen zijn vastgesteld. De periodieke inundatie, die door het verwijderen van dijken en kades en de aanleg van meanders meer zal optreden, is beperkt in tijd en omvang. Het is niet waarschijnlijk dat dit van grote invloed is op het leefgebied van deze soorten.

Strikt beschermde soorten

Aanwezigheid van verblijfplaatsen van das, boommarter en otter is, op basis van het ontbreken van waarnemingen van de soort en/of het ontbreken van geschikte locaties, niet waarschijnlijk. Wel kan het plangebied onderdeel uitmaken van het leefgebied (foerageergebied) van deze soorten. De voorgenomen (natuur)ontwikkeling zal slechts tot een tijdelijke verstoring opleveren en naar verwachting leiden tot hogere natuurwaarden. De periodieke inundatie, die door het verwijderen van dijken en kades en de aanleg van meanders meer zal optreden, is beperkt in tijd en omvang. Het is niet waarschijnlijk dat dit van grote invloed is op de (mogelijke) functie als foerageergebied voor deze soorten.

Minder duidelijk zijn de mogelijke effecten op de strikt beschermde waterspitsmuis. Op een aantal plaatsen zoals in het deelgebied Veurink wordt een deel van geschikt leefgebied (elzenbroekbos) gekapt. Daarnaast wordt op diverse plaatsen de oevers vergraven en delen van de Regge gedempt. De reeds aanwezige en deels recentelijk nieuw aangelegde meanders vormen nu al een geschikt leefgebied voor de soort en blijven (grotendeels) ongewijzigd aanwezig. Om negatieve effecten op de soort te voorkomen worden werkzaamheden in en rond potentieel geschikte verblijfplaatsen in de minst kwetsbare (winter)periode uitgevoerd. De maatregelen worden in het ecologisch werkprotocol vastgelegd en uitgewerkt en maken onderdeel uit van de contractdocumenten van de aannemer bij de uitvoering.

Verwacht wordt dat met deze maatregelen de functionaliteit van het leefgebied niet wordt aangetast en aanwezige (lokale) populaties zich kunnen handhaven en zelfs uitbreiden. Duidelijk is dat na planrealisatie meer geschikt leefgebied voor de waterspitsmuis aanwezig is dan in de huidige situatie.

Samengevat wordt geconcludeerd dat de voorgenomen ontwikkelingen naar verwachting geen negatief effect hebben op de groep van zoogdieren. Vervolgstappen worden niet noodzakelijk geacht, met uitzondering van het op te stellen ecologisch werkprotocol.

5.3 Vogels

Voorkomen en functie

Broedvogels algemeen en categorie 5¹

Aan de hand van een verkennende ochtendronde en een veldbezoek begin juli 2012, aangevuld met informatie uit diverse literatuurbronnen, is een indruk verkregen van de aanwezige vogelsoorten en hun aantallen.

Binnen het projectgebied komen diverse soorten (broed)vogels voor. Opvallend is ondermeer het talrijk voorkomen van een kritische soort als geelgors, vooral in de deelgebieden Marsdijk-Oost en Tatums. De broedvogelbevolking bestaat vooral uit zangvogels van bossen, struwelen en houtwallen met soorten als koolmees, pimpelmees, tjiftjaf, vink, zwartkop, zanglijster en boomkruiper. In de ruigten broeden soorten als rietgors en grasmus. Watervogels zijn beperkt tot (vrij) algemene soorten als wilde eend, kuifeend, waterhoen en meerkoet. Van de minder algemene ijsvogel zijn in 2012 tenminste 4 territoria vastgesteld op basis van uitsluitende waarnemingen tijdens een kanotocht (figuur 16). In de Tatums blijkt een kleine weidevogelpopulatie aanwezig van grutto (min. 2 paar), veldleeuwerik (min. 1 paar), scholekster (min. 1 paar) en Kievit (min. 3 paar). Hier werd ook een paar roodborsttapuit aangetroffen. Van de grote gele kwikstaart zijn tenminste 2 territoria vastgesteld rond de bruggen in deelgebied Rhaan, maar het is waarschijnlijk dat deze soort op meer plaatsen aanwezig was. Tot slot wordt nog de aanwezigheid van enkele territoria gele kwikstaart vermeld en tenminste 1 territorium van zomertortel in Marsdijk-Oost.

Soorten met jaarrond beschermde nesten

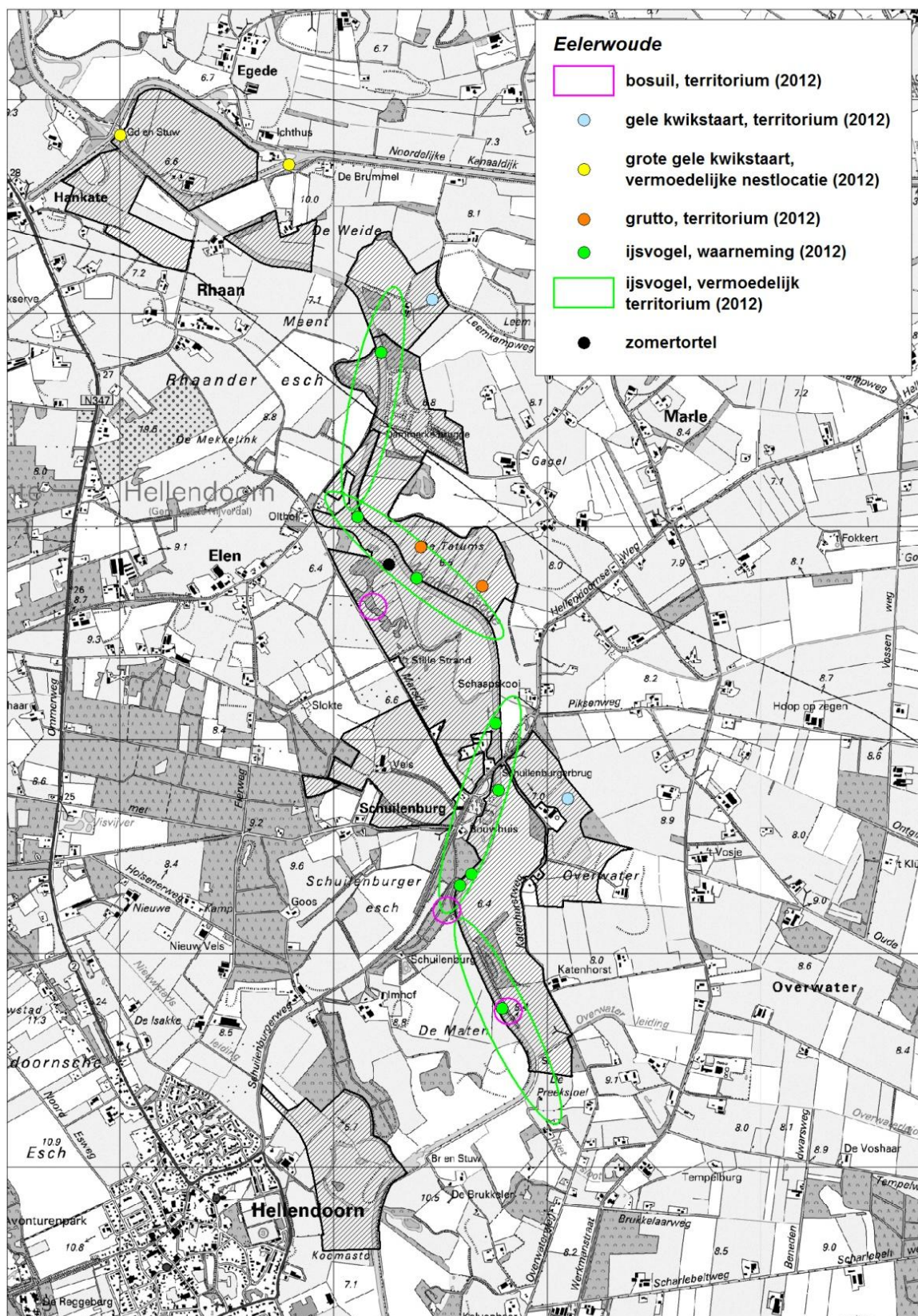
In en rond het projectgebied zijn jaarrond beschermde nesten aangetroffen, dan wel bekend van buizerd, kerkuil, steenuil en sperwer.

Van de buizerd is begin juli 2012 een alarmerend paar waargenomen rond een bosperceel in de Tatums. In 2011 is door Ecogroen een vermoedelijke horst vastgesteld aan de overzijde van de Regge op circa 500 meter afstand van deze locatie (*Ecogroen, 2012*). Mogelijk ging het om hetzelfde broedpaar. Het is waarschijnlijk dat het projectgebied voor diverse broedparen buizerd een geschikt leefgebied vormt.

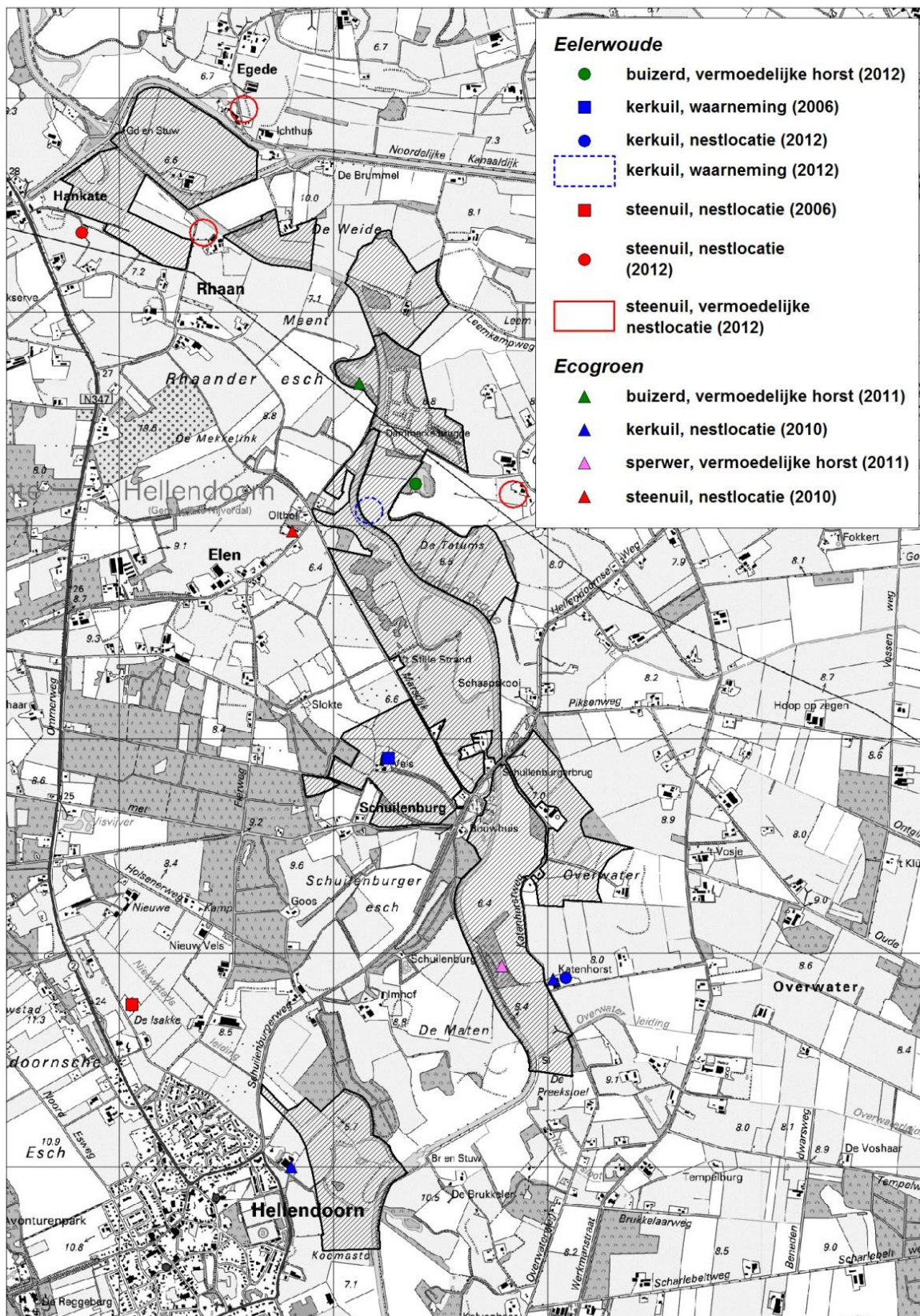
Van de sperwer wordt door Ecogroen een nestlocatie vermoedt in het bosclement van de Reimert, onderdeel van deelgebied Katenhorst (*Ecogroen, 2012*). In 2012 is de soort tijdens het veldwerk niet vastgesteld.

Van de steenuil zijn diverse waarnemingen bekend rondom het projectgebied. Tijdens het veldwerk naar vleermuizen zijn een aantal roepende steenuilen gehoord rond Rhaan. Het kaartbeeld in figuur 17 zal echter geen volledig beeld geven. Het is waarschijnlijk dat het projectgebied, en dan met name de minder verruigde en hoger gelegen gebiedsdelen een functie hebben als foerageergebied voor steenuilen. De aanwezigheid van verblijfplaatsen (binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden) is door het ontbreken van geschikte nestgelegenheid (boomholten, nestkasten of bebouwing) niet waarschijnlijk. Er zijn geen (potentiële) verblijfplaatsen vastgesteld.

¹ Zie bijlage 2 voor een nadere toelichting op de verschillende categorieën bij de bescherming van broedvogels

Figuur 16. Bijzondere en minder algemene broedvogelsoorten in 2012.

Figuur 17. Waarnemingen van vogels met jaarrond beschermde nesten.

Tijdens het veldonderzoek in 2012 is een foeragerende kerkuil waargenomen in de Tatum. Op een erf grenzend aan deelgebied Katenhorst was in 2012 een bezette nestlocatie aanwezig, evenals in 2010. Gelet op de actieradius van de kerkuil tot 1.500 meter rond de nestlocatie, hebben delen van het plangebied een functie als foerageergebied. Evenals bij de steenuil zal het verspreidingsbeeld van de kerkuil in figuur 17 niet volledig zijn.

Effecten en ontheffing

Broedvogels algemeen

Alle vogelsoorten in Nederland zijn strikt beschermd onder de Flora- en faunawet. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die nesten beschadigen of verstoren. Verstoring kan in veel situaties worden voorkomen door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Voor de Flora- en faunawet zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar. Het genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

Categorie 5-vogelsoorten

In de sinds augustus 2009 geldende 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' zijn in categorie 5 van deze lijst een aantal vogelsoorten opgenomen die ook binnen het plangebied zijn aangetroffen. Het gaat om een groep van broedvogelsoorten die vaak terugkeert naar de plaats waar ze hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats door bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen verloren is gegaan, uit te wijken naar andere locaties in de omgeving. In deze situatie gaat het ondermeer om algemene soorten als pimpelmees, koolmees en ekster en minder algemene soorten als bosuil en ijsvogel.

Bij de ontwikkeling van het projectgebied worden bestaande groenstructuren en biotopen zoveel mogelijk gehandhaafd en ingepast. In en rond het plangebied blijft voldoende alternatief leefgebied voor deze vogelsoorten aanwezig om (tijdelijk) naar te kunnen uitwijken. Verwacht wordt dat de planrealisatie, door het terugbrengen van meer dynamiek in het gebied en een minder intensief beheer de natuurwaarden zullen toenemen. De vogels zullen daarvan profiteren. Het leefgebied van de kleine populatie weidevogels blijft aanwezig al kan het gebied na planrealisatie periodiek inunderen. Wel vraagt de aanwezigheid van mogelijke nestlocaties zoals bijvoorbeeld van de ijsvogel in te vergraven steilranden, om aandacht en specifieke, mitigerende maatregelen. In het ecologische werkprotocol wordt dit nader toegelicht en uitgewerkt.

Soorten met jaarrond beschermde nesten

Met uitzondering van de sperwer geldt voor de vermelde vogelsoorten dat er geen nestlocaties zijn aangetroffen, dan wel worden verwacht binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Van verstoring of verlies van verblijfplaatsen is dan ook geen sprake. Gelet op de voorgenomen natuurontwikkeling hebben de plannen vooral een positief effect op aanwezige natuurwaarden en soorten. Essentieel foerageergebied blijft behouden. Het voedselaanbod (muizen, vogels etc.) neemt op termijn mogelijk zelfs toe.

De nestlocatie van de sperwer ligt binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden (aantakken meander en kappen bomen/bos). De nestlocatie zelf blijft ongewijzigd aanwezig. Wel vraagt dit om mitigerende maatregelen om de functionaliteit van het leefgebied van de sperwer te kunnen garanderen. Dit wordt uitgewerkt in het ecologisch werkprotocol.

Samengevat wordt geconcludeerd dat de voorgenomen ontwikkelingen naar verwachting geen negatief effect hebben op (broed)vogels. Wel dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen tijdens de realisatie van de plannen en moeten voor een aantal vogelsoorten specifieke maatregelen worden getroffen. Vervolgstappen worden niet noodzakelijk geacht, met uitzondering van het op te stellen ecologisch werkprotocol.

5.4 Amfibieën en reptielen

Voorkomen en functie

Amfibieën

In aanvulling op eerder uitgevoerde onderzoek door Ecogroen en informatie uit diverse literatuurbronnen zijn begin juli 2012 een aantal waterelementen binnen het plangebied met een schepnet bemonsterd. Daarbij zijn alleen licht beschermde soorten aangetroffen. Het gaat om bastaardkikker en bruine kikker. Uit de database van Waterschap Regge & Dinkel is een waarneming van gewone pad bekend uit de omgeving van de Regge binnen deelgebied Rhaan. Het is waarschijnlijk dat ook de algemene en licht beschermde kleine watersalamander in het gebied voorkomt.

Uit het projectgebied is de aanwezigheid van de strikt beschermde poelkikker bekend (*Ecogroen, 2012*). Het betreft enkele roepende dieren in deelgebied Marsdijk Oost in 2010. Vermoedelijk gaat het om enkele dieren in een grote groep (licht beschermde) bastaardkikkers en niet om een zelfstandige populatie (*Ecogroen, 2012*). Andere strikt beschermde soorten, zoals heikikker en kamsalamander, worden op basis van bekende verspreidingsgegevens en het ontbreken van geschikte leefgebieden niet verwacht.

Reptielen

Van de groep van reptielen is de aanwezigheid van ringslang binnen het plangebied bekend. Het gaat om een waarneming (met foto) op 21 mei 2005 in het deelgebied Koemaste (www.waarneming.nl). De soort staat op de Rode Lijst uit 2009 vermeld als 'kwetsbaar'. Door Ecogroen wordt vermoed dat het dier afkomstig is van een kleine populatie op de Hellendoornsche Berg (*Ecogroen, 2012*). Tijdens onderzoek in het projectgebied Visschebelt is de deellocatie Koemaste in 2010 gericht onderzocht op de mogelijke aanwezigheid van ringslang door middel van de zgn. 'plaatjesmethode' en navraag op agrarische erven in de omgeving (*Eelerwoude, 2010*). Daarbij is de soort niet aangetroffen. Tijdens het veldonderzoek 2012 zijn geen geschikte voortplantingsplekken (broeihopen) aangetroffen. Verwacht wordt dat het plangebied nu nog geen belangrijke functie heeft voor de ringslang. Wel kunnen in het gebied zwervende exemplaren worden verwacht die vragen om de nodige zorgvuldigheid bij de uitvoering van de werkzaamheden. Andere beschermde reptielen zoals levendbarende hagedis,

zandhagedis en hazelworm worden niet binnen het plangebied verwacht door het ontbreken van geschikt leefgebied en het ontbreken van waarnemingen.

Effecten en ontheffing

Door de voorgenomen ontwikkelingen is het mogelijk dat een aantal nu nog geïsoleerd liggende waterelementen periodiek overstromen of worden aangetakt en zo onderdeel gaan uitmaken van de Regge. Verwacht wordt dat de algemene en licht beschermde soorten die hierin voorkomen zich zullen aanpassen aan de nieuwe situatie. Van negatieve effecten op strikt beschermde soorten is geen sprake, omdat deze soorten hier niet zijn aangetroffen, dan wel worden verwacht. Wel ontstaan voor meer kritische soorten als bijvoorbeeld de ringslang meer kansen door de aanleg van nieuw leefgebied. Vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet worden voor beschermde amfibieën en reptielen niet noodzakelijk geacht.

5.5 Vissen

Voorkomen en functie

De Midden-Regge is vrij rijk aan vissoorten. Crombaghs meldt de aanwezigheid van 27 soorten, waaronder de beschermde kleine modderkruiper, grote modderkruiper, rivierprik en rivierdonderpad (*Crombaghs et al., 2002*). Van de vermelde soorten staan 6 soorten op de Rode Lijst 2004: grote modderkruiper (kwetsbaar), kopvoorn (kwetsbaar), serpeling (kwetsbaar), sneep (bedreigd), vetje (kwetsbaar) en winde (gevoelig). De kleine modderkruiper en rivierdonderpad zijn matig beschermd (tabel 2), de grote modderkruiper en rivierprik genieten een strikte bescherming (tabel 3).

De waarneming van rivierprik betreft een waarneming uit 1998 in de Beneden Regge ter hoogte van de monding van de Linderbeek (*Crombaghs et al., 2002 / Ecogroen 2012*). Een waarneming van de grote modderkruiper wordt aangegeven ter hoogte van deelgebied Koemaste en op tenminste 3 locaties in de Beneden Regge, verder stroomafwaarts (*Crombaghs et al., 2002*). Van de kleine modderkruiper zijn diverse waarnemingen bekend uit de periode 2007-2011, verspreid over de gehele Midden-Regge (*monsterpunten 001, 024 en 028, database Waterschap Regge & Dinkel, kaarbijlage 3*). Tijdens het veldonderzoek in 2012 is een kleine modderkruiper gevangen in het Overijssels Kanaal bij de stuw van Hankate, net buiten het projectgebied. Ecogroen heeft de soort aangetroffen in 2011 in het deelgebied Marsdijk Oost (*Ecogroen, 2012*). Van de rivierdonderpad is een waarneming bekend uit de omgeving van de Schuilenburgerbrug uit 2007 (*monsterpunt 001, database Waterschap Regge & Dinkel, kaarbijlage 3*). Gelet op de voorkeur van de soort voor plaatsen met een stenige ondergrond zal de soort zich concentreren in de omgeving van bruggen, stuwen, duikers en vistrappen.

Figuur 18. Vangst van kleine modderkruiper in Overijssels Kanaal ter hoogte van stuw Hankate (op achtergrond van foto links).

Naar de grote modderkruiper is door Ecogroen in 2011 en 2012 gericht nader veldonderzoek uitgevoerd in de deelgebieden Koemaste en Marsdijk Oost. Daarbij is de soort niet aangetroffen. Op basis van dit onderzoek en het ontbreken van recente waarnemingen van grote modderkruiper wordt aangenomen dat de soort op dit moment niet binnen het projectgebied voorkomt. Dat geldt ook voor de rivierprik, waarvan alleen een waarneming uit 1998 bekend is, ver buiten het projectgebied. Voor de kleine modderkruiper en rivierdonderpad wordt geconcludeerd dat beide soorten op verschillende plaatsen binnen het plangebied aanwezig (kunnen) zijn.

Effecten en ontheffing

Als gevolg van de voorgenomen ontwikkelingen, waaronder het dempen van delen van de Regge, wordt het leefgebied van kleine modderkruiper en rivierdonderpad aangetast. Door het aantakken van oude meanders ontstaan mogelijk nieuwe verbindingen met geschikt leefgebied, zeker wanneer door dynamiek meer variatie ontstaat in het beekstelsel. Verwacht wordt dat de geplande ontwikkelingen op termijn vooral een positief effect op de visfauna zullen hebben, ook voor kleine modderkruiper en rivierdonderpad. Dit neemt niet weg dat maatregelen noodzakelijk zijn om negatieve effecten tijdens de uitvoering van de werkzaamheden te voorkomen. Voor beide soorten geldt een vrijstelling op de ontheffingsplicht als gewerkt wordt volgens de randvoorwaarden uit de Gedragscode voor Waterschappen. Wanneer de juiste mitigerende maatregelen worden genomen zal de functionaliteit van het leefgebied van beide soorten worden gegarandeerd. Deze worden vastgelegd in het op te stellen ecologisch werkprotocol. Vervolgstappen zoals het aanvragen van een ontheffing zijn dan niet nodig.

5.6 Overige beschermde soorten

Voorkomen en functie

Beschermde soorten ongewervelden (dagvlinders, libellen, kevers, Europese rivierkreeft en platte schijfhoren) worden op grond van bekende verspreidingsgegevens en biotoopvoorkeuren niet verwacht. Vermeldenswaardig zijn waarnemingen van een aantal

minder algemene, niet beschermde libellensoorten. Langs de Regge komt een aantal populaties van bruine korenbout voor (Rode Lijst 2004, kwetsbaar) en zijn waarnemingen gedaan van glassnijder (Rode Lijst, kwetsbaar). Uit de omgeving van het deelgebied Rhaan en de stuw bij Hankate zijn vrij recent waarnemingen gedaan van beekrombout (Rode Lijst, bedreigd) en bandheidelibel (gevoelig, *bron*; www.waarneming.nl).

Effecten en ontheffing

Van effecten op de groep van overige beschermde soorten is geen sprake. Vervolgstappen zijn niet noodzakelijk.

1. Regge ter hoogte van de Tatums

2. Aan te takken meander aan de noordzijde van de Tatums.

3. Aan te takken meander in het centrum van deelgebied de Tatums.

4. Regge ter hoogte van Schuilenburg.

5. Schuilenburg: bemonsterde poel met wilgen op achtergrond.

6. Deelgebied Katenhorst.

Figuur 19. Overzicht van het projectgebied; deelgebieden Tatums, Schuilenburg en Katenhorst.

6

CONCLUSIES EN ADVIES

6.1 Natuurbeschermingswet en Ecologische Hoofdstructuur

Een nadere toetsing in het kader van de Natuurbeschermingswet of Ecologische Hoofdstructuur (EHS) wordt niet noodzakelijk geacht. Verwacht wordt dat de voorgenomen plannen vooral een positief effect hebben op bestaande en te ontwikkelen natuurwaarden, door de aanleg van nieuwe meanders, landschapselementen (poelen, bosjes, bomenrijen etc.) en een extensivering van het nu nog overwegend intensief agrarische beheer.

6.2 Flora- en faunawet en Ecologisch werkprotocol

Geconcludeerd wordt dat het plangebied een geschikt leefgebied vormt voor diverse beschermde planten- en diersoorten in het kader van de Flora- en faunawet. Het gaat om algemene en licht beschermde soorten zoals zoogdieren en amfibieën, maar ook om een aantal strikt beschermde soorten zoals vogels en vleermuizen.

De voorgenomen ontwikkelingen hebben naar verwachting vooral een positief effect op flora en fauna door de aanleg van nieuwe landschapselementen en een meer natuurlijke vormgeving van de Regge en het Reggedal. Negatieve effecten op bestaande natuurwaarden zijn zoveel mogelijk voorkomen door een vroegtijdige terugkoppeling met het ontwerpteam en indien noodzakelijk door planaanpassing. Resterende effecten worden gemitigeerd en de maatregelen die daarbij noodzakelijk zijn worden vastgelegd in een Ecologisch werkprotocol, dat onderdeel uitmaakt van de contractdocumenten van de uitvoerder.

Samengevat wordt geconcludeerd dat met inachtneming van de voorwaarden in het op te stellen werkprotocol, de Flora- en faunawet de uitvoerbaarheid van de voorgenomen ontwikkelingen en plannen niet in de weg staat. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

Tot slot wordt opgemerkt dat (structurele) wijzigingen in de planontwikkeling kunnen leiden tot andere effecten en daarmee tot andere conclusies in het kader van deze natuurtoetsing.

6.3 Rekening houden met (broed)vogels

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen² uitgevoerd mogen worden.

² In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

Tabel 2a. Resultaten (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in het plangebied. Zie bijlage 2 voor een toelichting ten aanzien van de zorgplicht

Tabel	Soort(groep)	Gebruik gebied	Effect ruimtelijke ontwikkelingen	Ontheffing	Vervolg Nader onderzoek / mitigerende en/of compenserende maatregelen
1	brede wespenorchis, gewone dotterbloem, grasklokje, koningsvaren, zwanebloem	Groeiplaats	Mogelijk tijdelijke afname, na realisatie weer geschikte groeiplaatsen	Nee	Zorgplicht, nadere uitwerking in Ecologisch werkprotocol
2	waterdrieblad	Groeiplaats	Verdwijnen groeiplaats	Nee, mits	Werken met Gedragscode voor waterschappen, nadere uitwerking in Ecologisch werkprotocol (verplanten)
3	vleermuizen	Vliegroues, foerageergebied, verblijfplaatsen	Verblijfplaatsen blijven behouden, geen negatief effect op vliegroues en foerageergebieden	Nee, mits	Nadere uitwerking in Ecologisch werkprotocol (inspectie voor kap van oude bomen/beplanting)
2	eekhoorn, steenmarter	(Mogelijk) leefgebied	Mogelijke verstoring	Nee, mits	Nadere uitwerking in Ecologisch werkprotocol (inspectie voor kap van oude bomen/beplanting)
3	das, otter	(Mogelijk) leefgebied	Mogelijk (tijdelijke) aantasting van foerageergebied	Nee	Zorgplicht
3	waterspitsmuis	(Mogelijk) leefgebied	Mogelijke (tijdelijke) aantasting van foerageergebied	Nee, mits	Zorgplicht, nadere uitwerking in Ecologisch werkprotocol
1	overige zoogdieren	(Mogelijk) leefgebied	Mogelijk (tijdelijke) aantasting van leefgebied	Nee	Zorgplicht
V	vogels	Broedlocatie	Mogelijke verstoring	Nee, mits	Werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren
V-JR	buizerd, steenuil, kerkuil	Leefgebied	Mogelijk (tijdelijke) aantasting van foerageergebied	Nee	Zorgplicht, werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren
V-JR	sperwer	Broedlocatie / leefgebied	Mogelijke(tijdelijke) aantasting van foerageergebied en nestlocatie	Nee, mits	Nadere uitwerking in Ecologisch werkprotocol (inspectie voor kap van oude bomen/beplanting), werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren
1	amfibieën	Leefgebied	Mogelijk (tijdelijke) aantasting van leefgebied	Nee	Zorgplicht

Tabel 2b. Resultaten (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in het plangebied. Zie bijlage 2 voor een toelichting ten aanzien van de zorgplicht

Tabel	Soort(groep)	Gebruik gebied	Effect ruimtelijke ontwikkelingen	Ontheffing	Vervolg Nader onderzoek / mitigerende en/of compenserende maatregelen
3	ringslang	(Mogelijk) leefgebied	Verstoring, mogelijk (tijdelijke) aantasting van leefgebied	Nee, mits	Zorgplicht, nadere uitwerking in Ecologisch werkprotocol
2	kleine modderkruiper, rivierdonderpad	Leefgebied	Tijdelijke aantasting leefgebied, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee, mits	Werken met Gedragscode voor waterschappen, nadere uitwerking in Ecologisch werkprotocol (wegvangen)

LITERATUURLIJST

- § Alberts, A., 2011. *Habitattoets Regge Noord, deelgebieden Nieuwe Brug en Eerder hooilanden. Beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998*. Ecogroen Advies BV, Zwolle.
- § Crombaghs, B.H.J.M., N. v.d. Berg & A.B. Goutbeek, 2002. *Vissen in Overijssel – verspreidingsatlas van zoetwatervissen in stromende en stilstaande wateren in Overijssel*. Provincie Overijssel / Limes Divergens, Zwolle/Nijmegen.
- § Douma, T., Zoon, C. & T. Bode. *De zoogdieren van Overijssel. Leefwijze en verspreiding in de periode 1970 t/m 2010*. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- § Eelerwoude, 11 augustus 2006. *Flora- en faunaonderzoek Hellendoorn-Noord*. Eelerwoude, Goor.
- § Eelerwoude, 26 mei 2008. *Onderzoek Flora- en faunawet locatie Overwaterweg, Nijverdalen*. Eelerwoude, Goor.
- § Eelerwoude, 21 juli 2008. *Quickscan Flora- en faunawet twee locaties Schuilenburgerweg 31, Gemeente Hellendoorn*. Eelerwoude, Goor.
- § Eelerwoude, 26 november 2008. *Quickscan Flora- en faunawet drie locaties Zuidelijke Kanaaldijk, Gemeente Hellendoorn*. Eelerwoude, Goor.
- § Eelerwoude, 2 november 2010. *Nader onderzoek Flora- en faunawet Visschebelt, gemeente Hellendoorn*. Eelerwoude, Goor.
- § Eelerwoude, 9 november 2011. *Flora- en faunaonderzoek Leemkampweg, Marle*. Eelerwoude, Goor.
- § Eelerwoude, in prep. *Quickscan Flora- en faunawet Katenhorsterweg*. Eelerwoude, 2012.
- § Eelerwoude, in prep. *Quickscan Flora- en faunawet Schuilenburgerweg, Hellendoorn*. Eelerwoude, 2012.
- § Eelerwoude, juni 2012. *Overzichtsdocument Reggeherstelprojecten Midden Regge 2013 (concept)*. Eelerwoude, Goor.
- § Dienst Regelingen (2009). *Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijk ingrepen*.
- § Geerink, M. & E. de Jong, 18 september 2012. *Leidraad Natuurwetgeving WRD 2012*. Waterschap Regge & Dinkel, Almelo.
- § Koninklijke Vermande (1999-2009) *Planten en dieren, Flora- en faunawet*, band 1, 2, 3, 4 en 5, SDU Uitgeverij, Den Haag
- § Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2004) *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

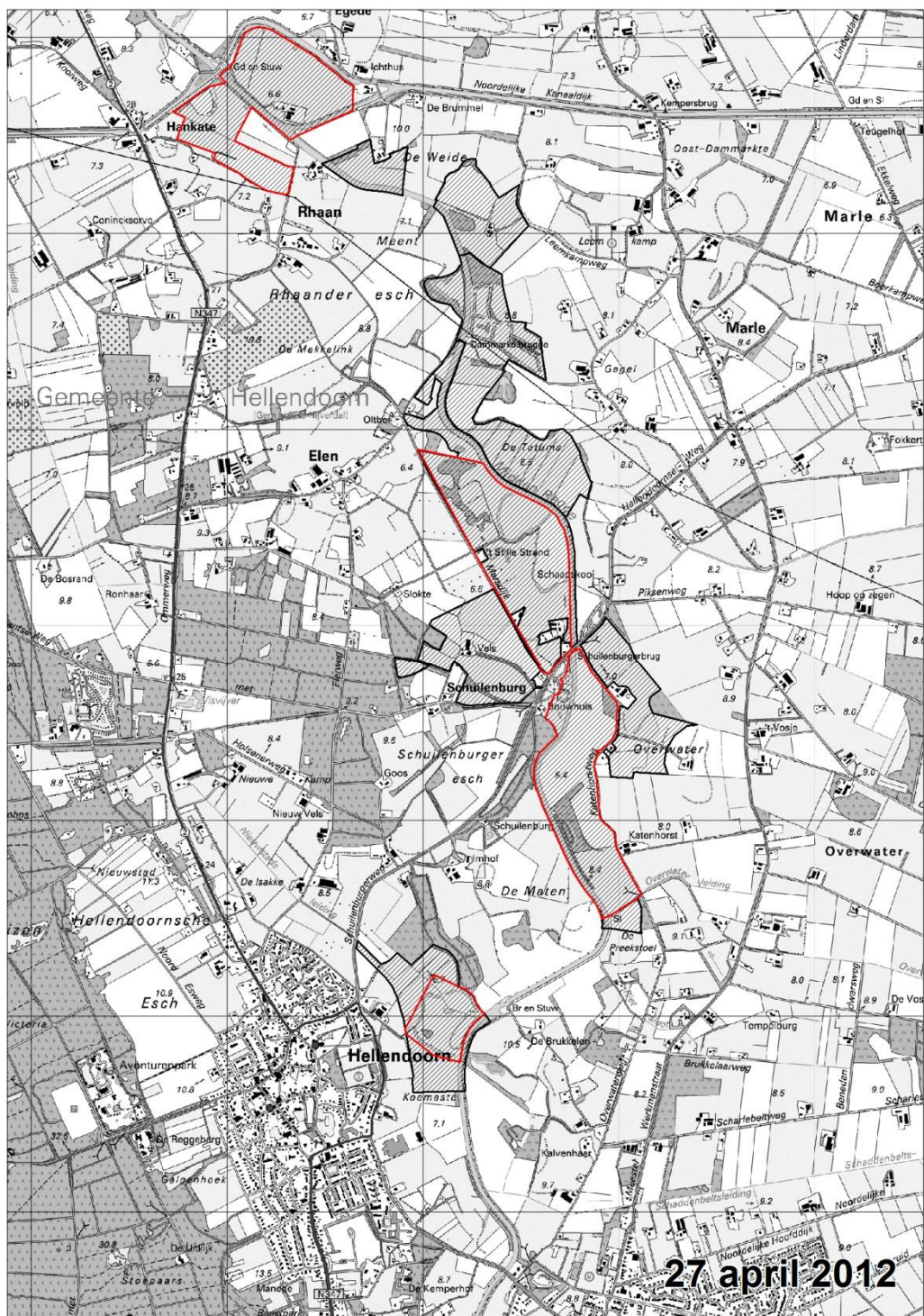
www.synbiosys.alterra.nl/natura2000

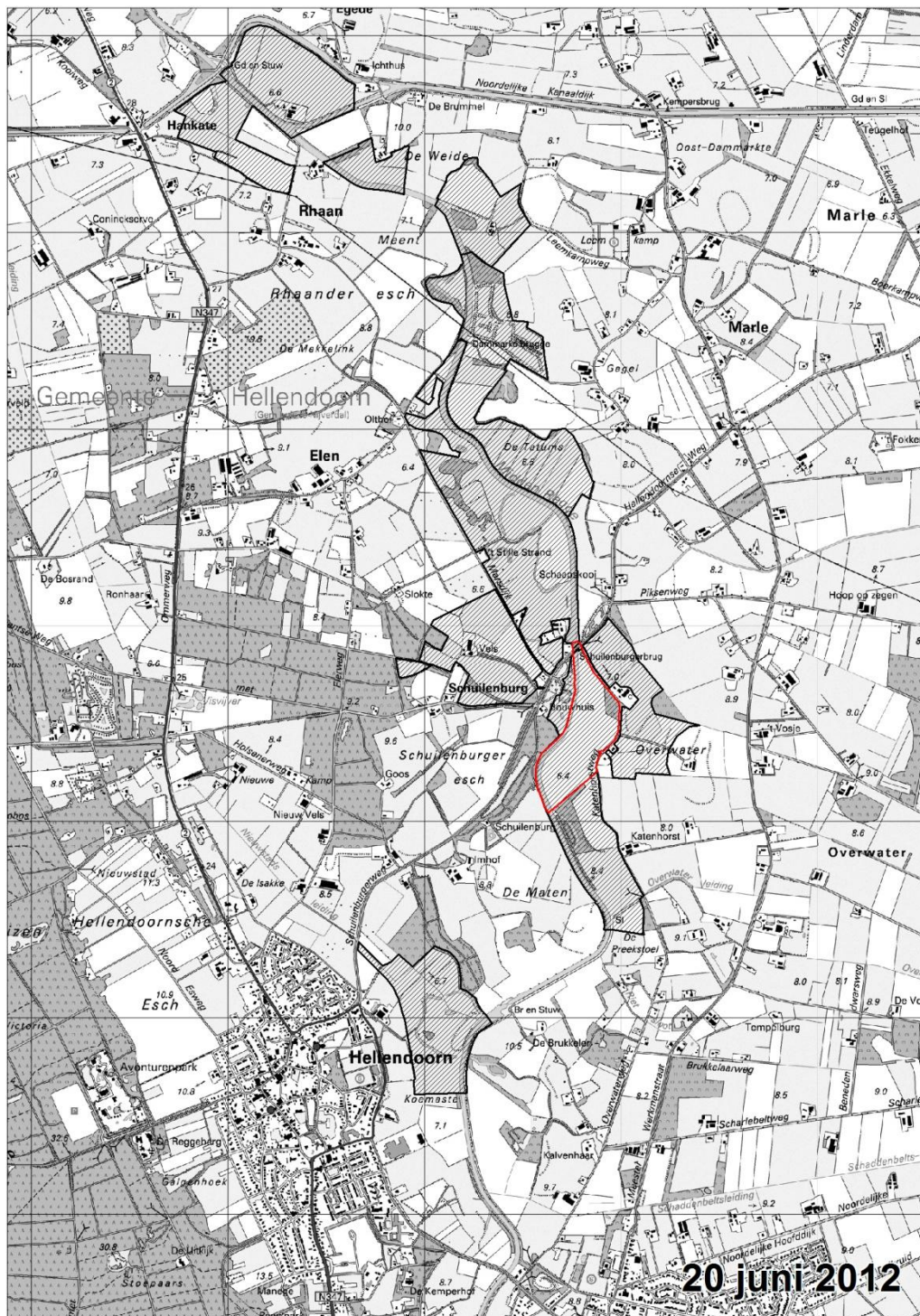
www.waarneming.nl

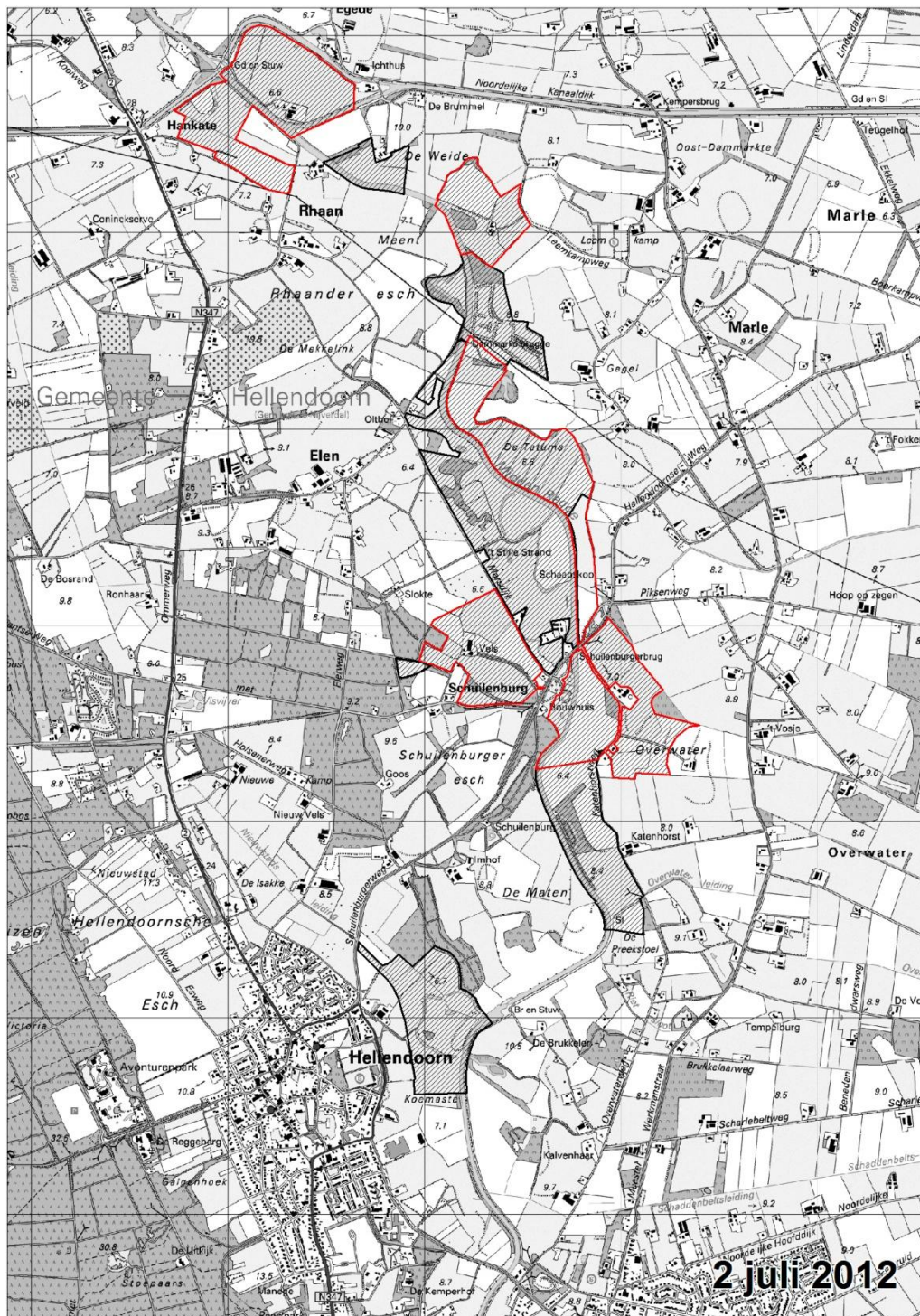
BIJLAGEN

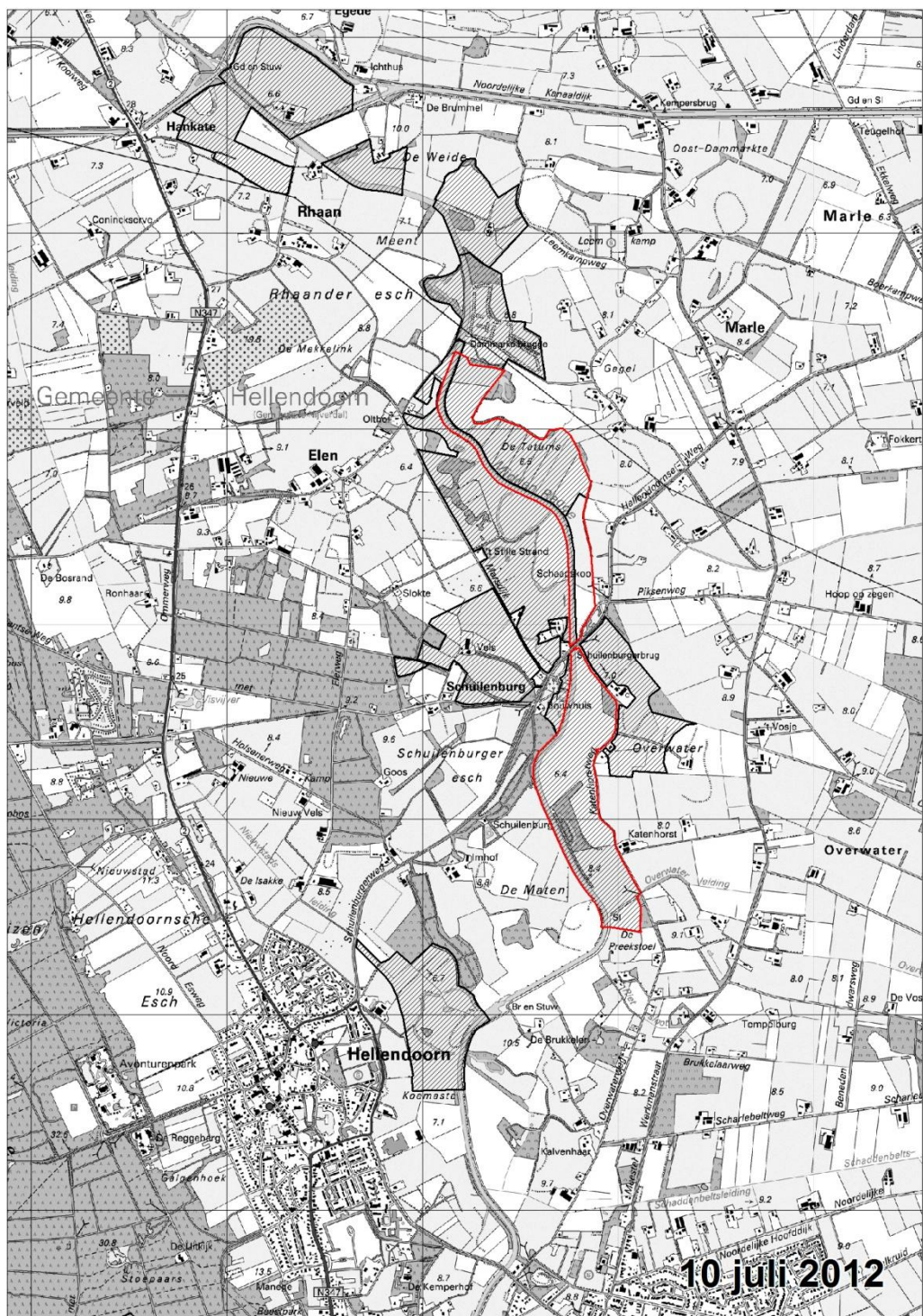
Bijlage 1. Overzicht veldonderzoek Eelerwoude 2012

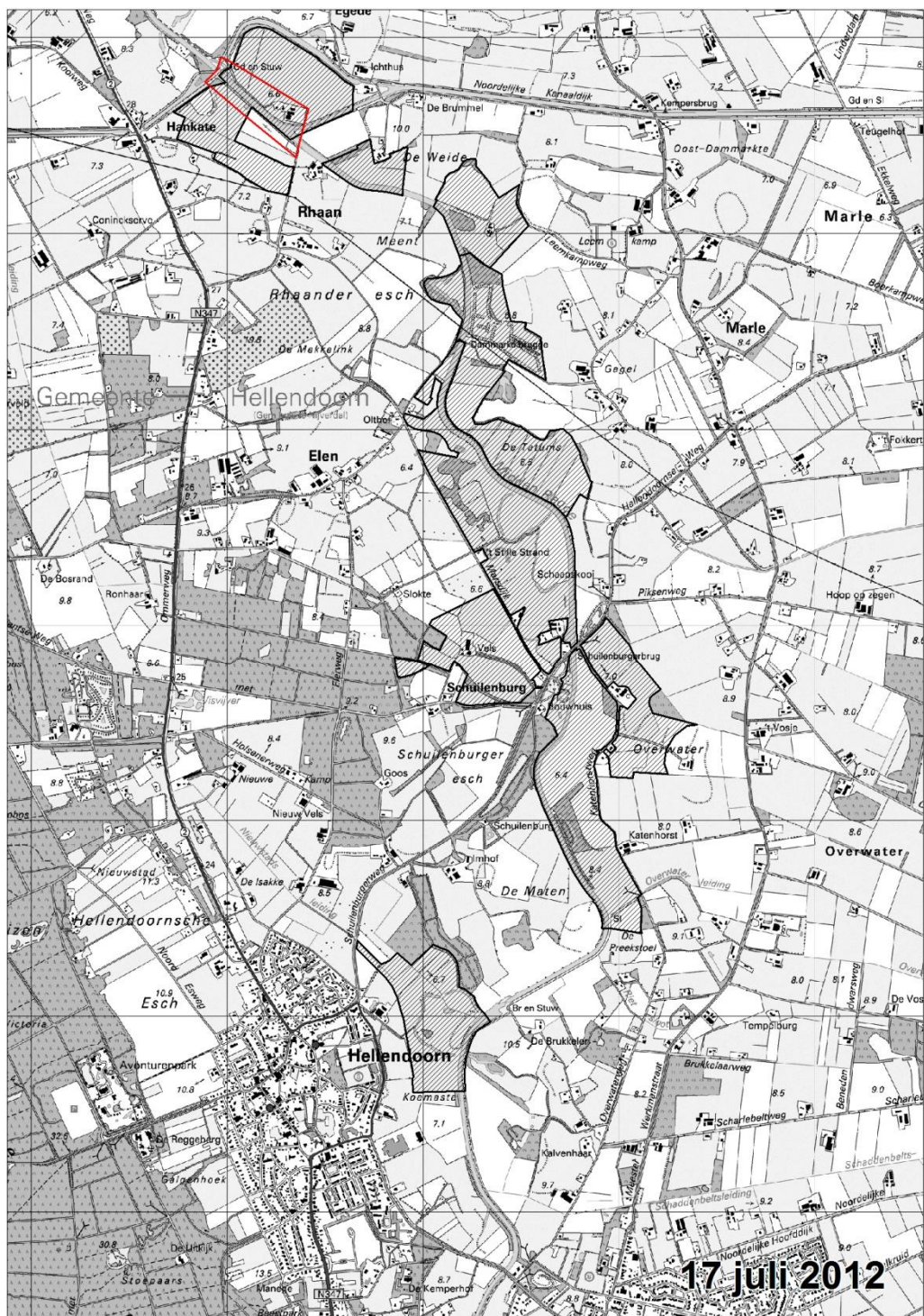
De in de kaartbeelden rood begrensde gebiedsdelen zijn op de betreffende data onderzocht. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 4 'Methodiek'.

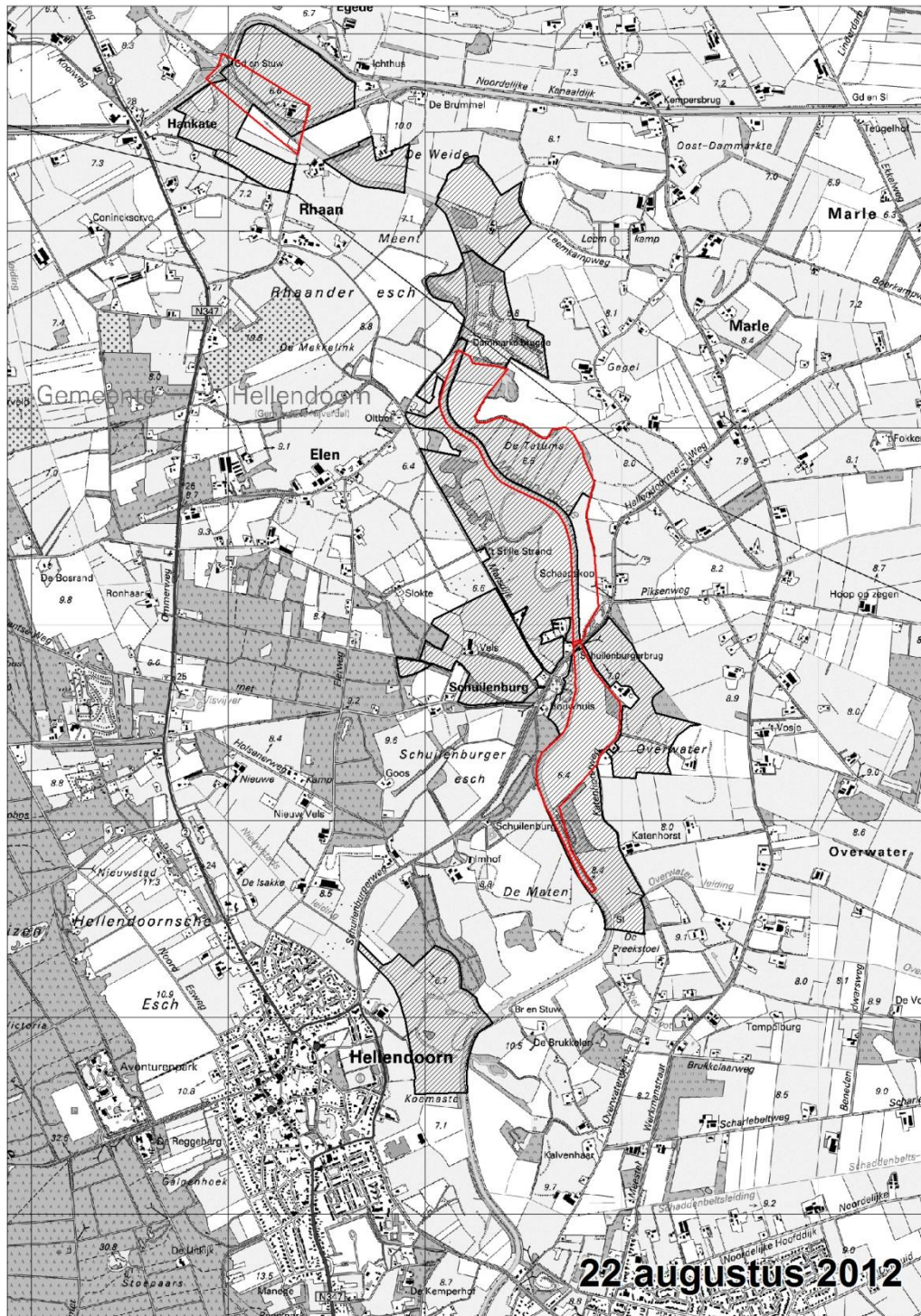

Bijlage 2. Toelichting Flora- en faunawet

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuureggeving (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;

- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voorzover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren

schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen. De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het *'Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen'*, ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is.

De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Staatssecretaris van EL&I, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt altijd dat voor deze soorten een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Voor verstoring van vogels en vogelnesten wordt geen ontheffing verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord. Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli. Van een (beperkt) aantal vogels is de nestplaats jaarrond beschermd. Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

1. Nesten die binnen en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
3. Nesten van vogels die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

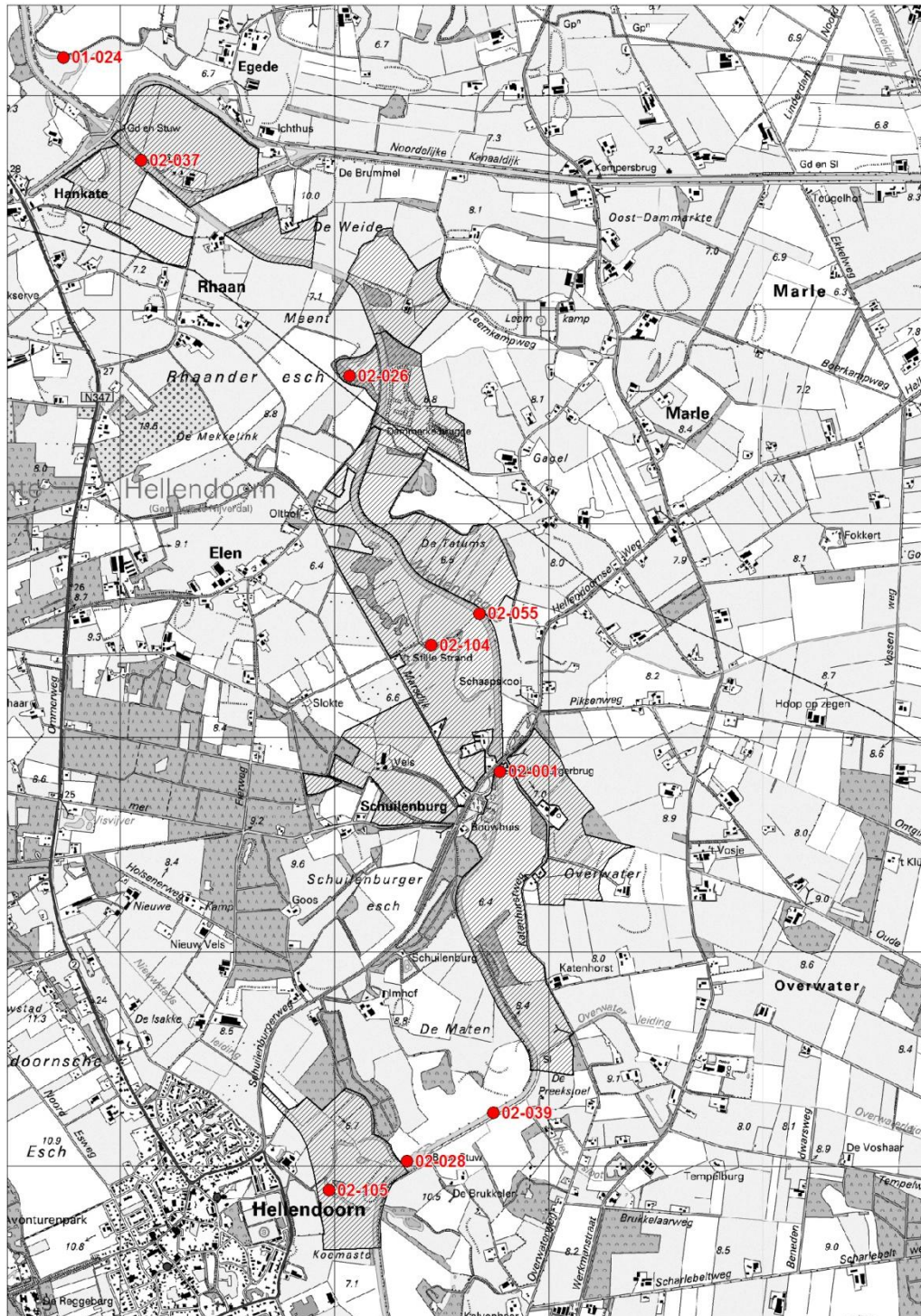
Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Mitigatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door vooraf gaand aan het project mitigerende (= verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort.

Bijlage 3. Overzicht monsterpunten Waterschap Regge & Dinkel

Bijlage 4. Overzicht voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen per deelgebied.

(Bron: Eelerwoude, september 2012).